

**Wachlijsten speciaal en voortgezet speciaal
onderwijs**

Peildatum 16 januari 2008

VOORWOORD

De Inspectie van het Onderwijs inventariseert jaarlijks de omvang van de wachtlijsten in het speciaal onderwijs (so) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso), zoals is geregeld in de Wet op de expertisecentra. Voor de inventarisatie zijn gegevens aangeleverd door scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en regionale expertisecentra.

De uitkomsten van deze inventarisatie geven de stand van zaken van de wachtlijsten op 16 januari 2008. Met dit rapport beoogt de Inspectie van het Onderwijs een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van beleid door de overheid en de onderwijsinstellingen. Dit teneinde de wachtlijstproblematiek en het aantal thuiszitters zo veel mogelijk in te perken.

De hoofdinspecteur primair onderwijs en expertisecentra

Dr. L.S.J.M. Henkens
november 2008

Inhoudsopgave

Samenvatting

- 1 Inleiding 9**
 - 1.1 Achtergrondinformatie 9
 - 1.2 Begripsomschrijvingen 10
 - 1.3 Opbouw van het rapport 11

- 2 Centrale vragen en werkwijze 12**
 - 2.1 Centrale vragen 12
 - 2.2 Werkwijze 12

- 3 Omvang van de wachtlijsten 14**
 - 3.1 Respons 14
 - 3.2 Aanmeldings- en onderzoekslijsten 14
 - 3.3 Plaatsingslijsten 19
 - 3.4 Cluster 1 24
 - 3.5 Cluster 2 25
 - 3.6 Cluster 3 27
 - 3.7 Cluster 4 28

- 4 Plaatsingslijsten: oorzaken en maatregelen 30**
 - 4.1 Oorzaken 30
 - 4.2 Maatregelen 33

- 5 Thuiszitters 38**
 - 5.1 Totaal aantal thuiszitters 38
 - 5.2 Herkomst 40
 - 5.3 Duur van het thuiszitten 40
 - 5.4 Plaatsingsprognose 41

- 6 Conclusies 42**
 - 6.1 Omvang van de wachtlijsten 42
 - 6.2 Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten 43
 - 6.3 Verschillen tussen clusters 43
 - 6.4 Thuiszitters 44

6.5 Slotconclusie 45

7 Beschouwing 46

7.1 Wachttijden 46

7.2 Oorzaken ontstaan plaatsingslijsten 46

7.3 Cluster 1 en 4 47

7.4 Thuiszitters 47

7.5 Toezicht op de regionale expertisecentra 48

7.6 Interpretatie wachtlijsten en opmerkelijke situaties 49

Bijlage(n)

I Overzicht wachtlijsten 2004-2007 52

II GEOGRAFISCHE SPREIDING CLUSTER 1-INSTELLINGEN EN REC'S 54

III OORZAKEN VOOR PLAATSINGSLIJSTEN PER CLUSTER 62

Samenvatting

Evenals in voorgaande jaren heeft de Inspectie van het Onderwijs de plaatsingslijsten, onderzoekslijsten en aanmeldingslijsten van het (voortgezet) speciaal onderwijs, het (v)so, geïnventariseerd. De peildatum is 16 januari 2008. De centrale vragen in het onderzoek zijn gericht op de omvang van de plaatsings-, onderzoeks- en aanmeldingslijsten, de verklaringen voor de plaatsingslijsten en de maatregelen om de plaatsingslijsten te reduceren. Daarnaast is gevraagd naar het aantal leerplichtige leerlingen dat geen onderwijs volgt, oftewel de thuiszitters.

In dit rapport zijn de gegevens verwerkt van 331 vragenlijsten van (v)so scholen en 34 vragenlijsten van expertisecentra en cluster 1-instellingen.

Resultaten

Wachtlijsten

De scholen, rec's en cluster-1 instellingen geven aan dat er op 16 januari 2008 in totaal 5.866 leerlingen op een wachtlijst staan. Daarvan staan er 3.118 leerlingen op aanmeldingslijsten, 1.829 op onderzoekslijsten en 919 leerlingen op plaatsingslijsten. Evenals vorig jaar zijn alle drie de wachtlijsten in het so omvangrijker dan in het vso. Ten opzichte van vorig jaar zijn de aanmeldings- en onderzoekslijsten toegenomen. De omvang van de plaatsingslijsten is gedaald ten opzichte van 2006 en 2007.

Clusters

Opvallend is dat in *cluster 1* voor het eerst sinds jaren sprake is van plaatsingslijsten. Op deze lijsten staan nu 9 leerlingen. Ook de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is in cluster 1 sterk toegenomen, van 3 leerlingen in 2007 naar 36 in 2008.

In *cluster 2* is de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten ten opzichte van vorig jaar iets gedaald en bedraagt nu 1.314 leerlingen in het so en 135 leerlingen in het vso. Het grootste gedeelte hiervan staat op aanmeldingslijsten. De omvang van de aanmeldingslijsten in het so is het grootst in cluster 2. Op de plaatsingslijsten staan in cluster 2 op de peildatum 40 leerlingen. In 2007 waren dit er nog 110.

In *cluster 3* staan in het so 756 leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten en in het vso zijn dit 270 leerlingen. Deze aantallen zijn gestegen vergeleken met de aantallen van 2007. Het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten in cluster 3 is 104. Ten opzichte van 2007 is dit aantal gedaald.

De omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is in *cluster 4* het grootst. Op deze lijsten staan in totaal 2.436 leerlingen, waarvan 1.233 in het so en 1.203 in het vso. Dit aantal is wel gedaald in vergelijking met vorig jaar. Het aantal leerlingen op plaatsingslijsten in cluster 4 is daarentegen gestegen. Deze bedragen nu in totaal 762 leerlingen tegenover 691 leerlingen in 2007.

Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten

De 93 scholen met een plaatsinglijst noemen als belangrijkste oorzaken van het ontstaan van plaatsingslijsten: de toenemende verzwarende van de (gedrags)problematiek, onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar en toenemende druk op de

plaatsingscapaciteit. In tegenstelling tot voorgaande jaren worden huisvestingsproblemen dit jaar niet genoemd bij de drie meest genoemde oorzaken.

De meest genoemde maatregelen om de plaatsingslijsten te voorkomen of in te perken zijn: leerlingen het hele jaar door plaatsen, verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor en samenwerken met andere instellingen. De eerste twee maatregelen werden ook de vorige drie jaar het meest genoemd.

Thuiszitters

Op de peildatum zijn in totaal 97 thuiszitters bekend op basis van de verstrekte gegevens. Daarvan staan 30 leerlingen op een wachtlijst. 61 thuiszitters staan niet op een wachtlijst. Zes thuiszitters zijn niet genoemd bij de vraag over thuiszitters, maar wel aangegeven bij de vraag naar de verblijfplaats van leerlingen op een plaatsingslijst. Het totaal aantal thuiszitters is gestegen ten opzichte van 2007. De meeste thuiszitters staan op een wachtlijst voor cluster 4.

Conclusie

Het totaal aantal leerlingen dat op 16 januari 2008 op de wachtlijsten voor het (v)so staat, komt vrijwel overeen met het aantal leerlingen op een wachtlijst op de peildatum in 2007. De omvang van de aanmeldingslijsten is in vergelijking met de onderzoeks- en plaatsingslijsten verreweg het grootst. De omvang van de plaatsingslijsten is licht afgenomen ten opzichte van de voorgaande twee jaren. Opvallend is de stijging van de wachtlijsten in cluster 1. De meeste leerlingen staan echter op een wachtlijst van cluster 4.

Op de peildatum zijn er volgens de gegevens uit de vragenlijsten, in totaal 97 thuiszitters. Dit betreft een stijging ten opzichte van het aantal van 2007. Deze stijging is toe te schrijven aan de toename van thuiszitters die niet op een wachtlijst staan (61 leerlingen).

1 Inleiding

Dit hoofdstuk start met achtergrondinformatie over regionale expertisecentra, leerlinggebonden financiering en de inspectieonderzoeken naar de onderwijskwaliteit van cluster 3 en 4 (1.1). Vervolgens komen in paragraaf 1.2 de begripsomschrijvingen aan de orde. Daarna volgt de opbouw van dit rapport (1.3).

1.1 Achtergrondinformatie

Op 16 januari 2008 heeft de Inspectie van het Onderwijs, evenals in vorige jaren, de omvang van de wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs, het (v)so, geïnterviewd. Binnen de scholen in het (v)so zijn vier clusters te onderscheiden (WEC, artikel 2, lid 4¹). Leerlingen kunnen tot hun twintigste naar het (v)so.

De volgende subparagrafen bevatten achtergrondinformatie ter bevordering van een eenduidige beeldvorming.

Regionale expertisecentra

Elke (v)so-school is wettelijk verplicht samen te werken met andere scholen binnen het cluster waartoe de school behoort. Daarvoor zijn sinds 1998 regionale expertisecentra (rec's) gevormd (Studulski et al, 2005). In Nederland bestaan 34 rec's: vier in cluster 2, zestien in cluster 3 en veertien in cluster 4, waarvan één gecombineerde rec uit cluster 3 en 4 (Inspectie van het Onderwijs, 2005).

Cluster 1 kent geen rec's. Deze instellingen hebben afwijkende afspraken met de minister gemaakt ten aanzien van toelating en financiering. Het vormen van rec's is bij deze instellingen niet van toepassing. Wanneer ouders hun kind willen aanmelden voor cluster 1-onderwijs, dienen zij contact op te nemen met de desbetreffende instelling. De commissie voor onderzoek en begeleiding (CvOB) bepaalt of de leerling wordt toegelaten op een cluster 1-instelling.

Rec's hebben zes wettelijke taken (WEC, art. 28b, lid 6) met betrekking tot het indicatietraject voor een plaats in het (v)so of het toekennen van leerlinggebonden financiering (lgf). Naast de wettelijke taken kunnen rec's aanvullende taken uitvoeren, zoals deskundigheidsbevordering en samenwerking tussen onderwijs en zorginstellingen (Studulski et al, 2005).

¹ Deze clusters zijn gerelateerd aan de beperking van de leerlingen.

Cluster 1 voor onderwijs aan visueel gehandicapte kinderen dan wel meervoudig gehandicapte kinderen met deze handicap.

Cluster 2 voor onderwijs aan dove kinderen, slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden dan wel meervoudig gehandicapte kinderen met een van deze handicaps.

Cluster 3 voor onderwijs aan langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, lichamenlijk gehandicapte kinderen en zeer moeilijk lerende kinderen dan wel meervoudig gehandicapte kinderen met een van deze handicaps.

Cluster 4 voor onderwijs aan langdurig zieke kinderen anders dan met een lichamelijke handicap, zeer moeilijk opvoedbare kinderen en kinderen in scholen verbonden aan pedagogische instituten.

In de praktijk verloopt de indicatieprocedure voor het (v)so als volgt. Wanneer een leerling (waarschijnlijk) meer zorg en begeleiding nodig heeft dan een reguliere school kan bieden, melden ouders de leerling aan bij de commissie voor de indicatiestelling (Cvl) van een rec. Het betreft een rec dat overeenkomt met de problematiek van de leerling. De Cvl van het rec bepaalt naar aanleiding van onderzoek of de leerling toelaatbaar is tot een van de onderwijssoorten in het cluster waarvoor de Cvl werkzaam is. Indien de leerling wordt ingeschreven bij een school als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs of de Wet op het voortgezet onderwijs, bepaalt de Cvl of de leerling in aanmerking komt voor een leerlinggebonden budget (een 'rugzakje'). Daarover meer in de volgende subparagraaf.

Een schematische weergave van het indicatieproces geeft het volgende beeld:

<< hier opmaken en invoegen bijgevoegd Word-document Figuur 1.doc >>

Leerlinggebonden financiering

Voor leerlingen met een beschikking voor het (v)so bestaat de mogelijkheid voor het volgen van onderwijs op reguliere scholen. Voorwaarde is dat de ouders en de school in kwestie daarmee instemmen. Wanneer dat het geval is, ontvangen de school voor (v)so en de reguliere school extra financiële middelen voor deze leerling. Op deze wijze is het voor geïndiceerde leerlingen met een beperking mogelijk om onderwijs te volgen in een reguliere school in de eigen buurt, met inzet van ambulante begeleiding vanuit de (v)so-school.

Op 1 augustus 2003 is de wettelijke regeling van de leerlinggebonden financiering in werking getreden. Deze regeling volgt een al jaren bestaande regeling op ten aanzien van de financiering voor de integratie van een aantal doelgroepen van het (v)so in het regulier onderwijs. Voorbeelden van deze doelgroepen zijn zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) en kinderen met een lichamelijke of zintuiglijke beperking. Zowel de inspectie als Van Lomwel (2006) constateren de afgelopen jaren een forse toename van het aantal leerlingen met lgf in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. In het beroepsonderwijs is voor leerlingen met een beperking in het mbo per 1 januari 2006 lgf mogelijk (Ministerie OCW, 2005).

1.2 Begripsomschrijvingen

In dit rapport worden de volgende begripsomschrijvingen gehanteerd.

Een leerling op een *aanmeldingslijst* is een leerplichtige leerling die formeel is aangemeld voor toelating tot een cluster 1-instelling of aanvraag voor lgf, maar die nog niet in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen (cluster 1) of een leerplichtige leerling die formeel is aangemeld voor indicatiestelling of lgf, maar nog niet in de indicatieprocedure is opgenomen (overige clusters).

Een leerling op een *onderzoeklijst* is een leerplichtige leerling die in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen, maar voor wie het toelatingsonderzoek nog niet is afgerond (cluster 1) of een leerplichtige leerling

die in de indicatieprocedure is opgenomen, maar voor wie het indicatietraject nog niet is afgerond (overige clusters).

Een leerling op een *plaatsingslijst* is een leerplichtige leerling die door de commissie van onderzoek en begeleiding toelaatbaar is verklaard (cluster 1) of een leerling die door de commissie voor de indicatiestelling toelaatbaar is verklaard én bij de school is aangemeld (overige clusters), maar wiens toelating (effectieve plaatsing) tot de school nog niet heeft plaatsgevonden.

De term *wachtlijsten* is gereserveerd als overkoepelende term voor aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten.

Onder een *thuiszitter* verstaat de inspectie:

- A. een leerplichtig kind of jongere op de aanmeldingslijst, onderzoekslijst of plaatsingslijst, die op de peildatum van 16 januari 2008 feitelijk geen school bezoekt. Een leerplichtig kind dat tijdelijk is geplaatst in een voorziening buiten het onderwijs (dagopvang, time-outvoorziening, 24-uurssetting e.d.), wordt *niet* als thuiszitter aangemerkt.
- B. ieder ander – bij de scholen bekend – leerplichtig kind dat op de peildatum van 16 januari 2008 feitelijk geen school bezoekt en niet is geplaatst in een voorziening buiten het onderwijs.

1.3 Opbouw van het rapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Er wordt gestart met de beschrijving van de onderzoeksopzet (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 komt de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten aan bod. Hoofdstuk 4 beschrijft de oorzaken voor het ontstaan van de plaatsingslijsten en maatregelen om deze te beperken of te voorkomen. Hoofdstuk 5 gaat nader in op het aantal thuiszitters. Hoofdstuk 6 bevat de conclusies van dit onderzoek. Tot slot volgt in hoofdstuk 7 de beschouwing.

2 Centrale vragen en werkwijze

Het doel van dit onderzoek naar de wachtlijstproblematiek is het in kaart brengen van de stand van zaken op 16 januari 2008.

2.1 Centrale vragen

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn drie onderzoeksvragen – met de bijbehorende deelvragen – geformuleerd:

1. Hoeveel leerlingen staan op de peildatum van 16 januari 2008 op aanmeldings- en onderzoekslijsten en op plaatsingslijsten van scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs? Bestaan er verschillen tussen de clusters?
2. Wat zijn de belangrijkste oorzaken van plaatsingslijsten en welke maatregelen nemen scholen om plaatsingslijsten te voorkomen of in te perken?
3. Hoeveel thuiszittende leerlingen staan op de peildatum van 16 januari 2008 op een wachtlijst in het (voortgezet) speciaal onderwijs? Hoeveel overige thuiszittende leerlingen zijn bij de scholen voor (v)so bekend?

Waar mogelijk zijn de antwoorden op bovengenoemde onderzoeksvragen vergeleken met de gegevens van eerdere inventarisaties.

2.2 Werkwijze

De resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op gegevens die door scholen, instellingen en regionale expertisecentra (rec's) zijn aangereikt. Begin januari 2008 hebben scholen voor (v)so en rec's een vragenlijst 'op maat' ontvangen. Er is namelijk onderscheid gemaakt tussen cluster 1-instellingen, scholen uit de overige clusters en rec's. Aan cluster 1-instellingen wordt alle informatie gevraagd. Voor de overige clusters worden aan de rec's gegevens gevraagd over de aanmeldings- en onderzoekslijsten en aan de scholen gegevens over de plaatsingslijsten, oorzaken voor het ontstaan van plaatsingslijsten, getroffen maatregelen en thuiszitters.

Aan scholen en rec's is gevraagd om de stand van zaken op 16 januari 2008 door te geven. Scholen en rec's die de vragenlijsten niet tijdig geretourneerd hebben, zijn (herhaaldelijk) benaderd door de inspectie.

Over de wachtlijstproblematiek van het speciaal basisonderwijs, vallend onder de Wet op het primair onderwijs (WPO), is een afzonderlijk rapport opgesteld (Inspectie van het Onderwijs, 2008b).

3 Omvang van de wachtlijsten

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek naar de omvang van de wachtlijsten en het aantal thuiszittende leerlingen. Wanneer bij de aanmeldings- en onderzoekslijsten wordt gesproken over 'toelating in het (v)so', kan ook 'de keuze voor Igf-bekostiging' worden gelezen. Dit onderscheid wordt hierna niet meer expliciet aangegeven. In paragraaf 3.1 komt de respons aan de orde. Paragraaf 3.2 beschrijft de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten. In paragraaf 3.3 volgt de omvang van de plaatsingslijsten. Vervolgens komt de stand van zaken van de vier clusters afzonderlijk aan de orde in de paragraaf 3.4 tot en met 3.7.

3.1 Respons

De inspectie heeft 319 (v)so-scholen een vragenlijst gestuurd met vragen over de plaatsingslijsten en thuiszitters. Het betreft alle scholen in het (v)so, met uitzondering van de justitiële jeugdinrichtingen, aangezien op deze instellingen en scholen geen wachtlijsten kunnen ontstaan. Alle scholen hebben de vragenlijst geretourneerd. Daarnaast hebben alle 34 regionale expertisecentra (rec's) een vragenlijst over aanmeldingslijsten en onderzoekslijsten ontvangen en geretourneerd.

Enkele scholen (BRINS) hebben meerdere vragenlijsten geretourneerd, aangezien de gegevens van bepaalde vestigingen en/of afdelingen niet samengevoegd konden worden in één vragenlijst. In dit rapport zijn de gegevens van 331 vragenlijsten van (v)so-scholen verwerkt.

3.2 Aanmeldings- en onderzoekslijsten

De rec's en cluster 1-instellingen hebben doorgegeven hoeveel leerlingen op de peildatum (16 januari 2008) zijn aangemeld voor toelating bij een cluster 1-instelling of zijn aangemeld voor indicatiestelling (aanmeldingslijsten), maar nog niet in de indicatieprocedure zijn opgenomen. Daarnaast is het aantal leerlingen doorgegeven bij wie een toelatingsonderzoek is gestart, maar nog niet is afgerond (onderzoekslijsten).

Er dient te worden benadrukt dat de peildatum van 16 januari een momentopname is. Het is mogelijk dat het beeld een week later anders is.

Aantal rec's en cluster 1-instellingen

Onderstaande tabel toont het aantal rec's en cluster 1-instellingen met aanmeldings- en onderzoekstijsten.

Tabel 3.2a Aantal rec's en cluster 1-instellingen met aanmeldings- en onderzoekslijsten

	2004		2005		2006		2007		2008**	
	A*	O*	A*	O*	A*	O*	A*	O*	A*	O*
Cluster 1-instellingen	1	2	1	1	1	2	1	1	1	2
Rec's cluster 2	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4
Rec's cluster 3	12	16	14	14	15	15	16	13	16	14
Rec's cluster 4	6	11	11	13	13	13	14	13	14	14
Totaal	23	33	30	32	33	34	35	30	34	34

* A = aanmeldingslijst; O = onderzoekslijst

** In 2008 zijn de aantallen van rec 3-19/4-11 gespecificeerd voor cluster 3 (3-19) en 4 (4-11). Dit rec is dus 2 keer meegeteld bij het totaal aantal rec's.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal rec's/cluster 1-instellingen met een aanmeldingslijst na een toename van 2004 tot en met 2007, dit jaar vrijwel gelijk is gebleven. Het aantal met onderzoekslijsten wisselt jaarlijks tussen de 30 en 34. In cluster 3 stijgt het aantal rec's met aanmeldingslijsten geleidelijk.

Aantal leerlingen

Volgens opgave van de rec's en cluster 1-instellingen staan op de peildatum, 16 januari 2008, 3.118 leerlingen op de aanmeldingslijsten en 1.829 leerlingen op de onderzoekslijsten.

Onderstaande tabel toont het gezamenlijk aantal so- en vso-leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten op de peildatum 16 januari van 2004 tot en met 2008. De aantallen zijn gebaseerd op de gegevens zoals doorgegeven door de rec's en cluster 1-instellingen.

Tabel 3.2b Aantal so- en vso-leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten op 16 januari van 2004 t/m 2008

Aantal leerlingen op de...		2004	2005	2006	2007	2008
Aanmeldings- en onderzoekslijsten	so	3.294	3.343	3.330	3.527	3.336
	vso	0	1.761	1.014	1.357	1.611
Totaal		3.294	5.104	4.344	4.884	4.947

Tabel 3.2b laat zien dat op 16 januari 2008 in totaal 4.947 leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten staan. Dat betekent opnieuw een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

De oorzaak van de stijging in 2007 is terug te voeren op een toename van de aanmeldingslijsten (2006: 2.661 en 2007: 3.547). Dit jaar is de stijging toe te schrijven aan de toename van de onderzoekslijsten (2007: 1.337 en 2008: 1.829 leerlingen). In bijlage I zijn de aantallen vanaf 2004 per cluster vermeld, waarbij onderscheid wordt gemaakt in so- en vso-leerlingen.

Aantal leerlingen per cluster

Evenals voorgaande jaren staan de meeste leerlingen op een aanmeldings- of onderzoekslijst voor het so en zijn de aanmeldingslijsten omvangrijker dan de onderzoekslijsten.

Onderstaande tabel toont het aantal leerlingen dat per cluster op de aanmeldings- en onderzoekslijsten staat op de peildatum van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.2c Totaal aantal leerlingen op de (v)so-aanmeldings- en onderzoekslijsten gezamenlijk per cluster op 16 januari van 2004 t/m 2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Cluster 1	3	2	6	3	36
Cluster 2	889	1.169	1.184	1.474	1.449
Cluster 3	1.264	1.543	664	624	1.026
Cluster 4	1.138	2.390	2.490	2.783	2.436
Totaal	3.294	5.104	4.344	4.884	4.947

Uit tabel 3.2c blijkt dat het merendeel van de leerlingen op de aanmeldings- of onderzoekslijsten voor cluster 4 staat, namelijk 2.436 leerlingen (49 procent). Het aantal is echter afgenomen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Aanmeldingslijsten

Op 16 januari 2008 staan 3.118 leerlingen op de aanmeldingslijsten. Daarvan wachten 2.247 leerlingen (72 procent) op de so-aanmeldingslijsten en 871 leerlingen (28 procent) op de vso-aanmeldingslijsten. Dat betreft een afname ten opzichte van 2007. Toen betrof het 3.547 leerlingen, waarvan 2.611 leerlingen op de so-aanmeldingslijsten en 936 leerlingen op de vso-aanmeldingslijsten.

Onderstaande tabel toont het percentage² leerlingen dat op so- en vso-aanmeldingslijsten staat, uitgesplitst in de clusters.

Tabel 3.2d Percentage leerlingen op 16 januari 2008 op aanmeldingslijsten voor het so en vso per cluster.

% leerlingen op de aanmeldingslijsten	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4
so (totaal = 2.247)	0	51	17	32
vso (totaal = 871)	0	14	21	65

De meeste leerlingen staan op de so-aanmeldingslijsten voor cluster 2 (1.143 leerlingen) en de vso-aanmeldingslijsten (570 leerlingen) voor cluster 4.

In cluster 2 is voor de meeste leerlingen (720) een indicatie voor ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (esm-indicatie) aangevraagd. Overigens zijn de (v)so-aanmeldingslijsten in dit cluster enigszins gedaald (2007: 1.321 en 2008: 1.265).

In cluster 4 zijn de (v)so-aanmeldingslijsten aanzienlijk afgenomen ten opzichte van vorig jaar (2007: 1.823 leerlingen en 2008: 1.278).

De onderstaande tabel toont de vijf rec's met de hoogste percentages leerlingen op de aanmeldingslijst. Bij al deze rec's was dit ook in 2007 het geval.

Tabel 3.2e Rec's met de hoogste percentages leerlingen op de aanmeldingslijst op 16 januari 2008.

Nummer rec	Naam	Totaal aantal leerlingen op aanmeldingslijst	% van het totaal aantal leerlingen van het rec
2-6	ZeON	807	25
4-9	Rijndrecht	358	11
4-1	RENN4	341	17

² Het percentage is gebaseerd op alle leerlingen op de so-aanmeldingslijsten. De overige percentages in deze en de volgende subparagraaf zijn op dezelfde wijze berekend.

2-8	Midden Zuidwest Nederland	304	14
2-1	Noord Nederland Effatha Guyot	154	14

Onderzoekslijsten

Op 16 januari 2008 staan 1.829 leerlingen op de onderzoekslijsten. Daarvan staan 1.089 leerlingen (60 procent) op de wachtlijsten voor het so en 740 leerlingen (40 procent) op wachtlijsten voor het vso. Ten opzichte van 2007 zijn de onderzoekslijsten toegenomen. Vorig jaar betrof het in totaal 1.337 leerlingen, waarvan 916 leerlingen op de so-onderzoekslijsten stonden en 421 leerlingen op de vso-onderzoekslijsten.

Onderstaande tabel toont het percentage leerlingen dat op so- en vso-onderzoekslijsten staat, uitgesplitst in de clusters.

Tabel 3.2f Percentage leerlingen op 16 januari 2008 op onderzoekslijsten voor het so en vso per cluster

% leerlingen op de onderzoekslijsten	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4
so (totaal = 1.089)	3	16	34	48
vso (totaal = 740)	0,5	2	12	85,5

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de meeste leerlingen op de so-onderzoekslijsten (518 leerlingen) en de vso-onderzoekslijsten (633 leerlingen) voor cluster 4 staan.

In cluster 4 is het aantal leerlingen op de vso-onderzoekslijsten behoorlijk toegenomen (2007: 339 en 2008: 633), maar het aantal op de so-onderzoekslijsten is afgenomen (2007: 621 en 2008: 518).

Onderstaande tabel toont alleen de rec's met de hoogste percentages leerlingen op de onderzoekslijst. Rec Rijndrecht (4-9) stond ook vorig jaar in de lijst van rec's met de meeste leerlingen op de onderzoekslijsten.

Tabel 3.2g Rec's/cluster 1-instelling met de hoogste percentages leerlingen op de onderzoekslijst op 16 januari 2008

Nummer rec	Naam	Totaal leerlingen op onderzoekslijst	% van het totaal aantal leerlingen van het rec
4-9	Rijndrecht	363	11
3-10/3-11	Zuid-Holland Midden	134	8
Cluster 1	Sensis	32	8
4-19	West	160	8
4-1	RENN4	117	6

Duur van de indicatieprocedure

De rec's en cluster 1-instellingen zijn gevraagd naar de wachttijden in het zogenaamde 'voortraject' van de indicatieprocedure, tijdens het schooljaar 2006-2007. Het betreft de termijn tussen de aanmelding van de leerling bij het rec en het moment dat de Cvl de aanvraag in behandeling nam.

Tijdens het voortraject wordt het dossier gecompleteerd, indien dat niet het geval is bij de aanmelding. Deze vraag is dit jaar voor het eerst aan de

vragenlijst toegevoegd, aangezien het vermoeden bestaat dat lange wachttijden veelvuldig voorkomen tijdens dit traject.

Gemiddelde wachttijd voortraject in 2006-2007

29³ rec's/cluster 1-instellingen (74 procent) geven aan zicht te hebben op de wachttijden in het voortraject tijdens het schooljaar 2006-2007. De rec's die geen zicht hebben op de wachttijden geven daarvoor verschillende redenen. Zo wordt genoemd dat deze informatie na afronding van de procedure wordt verwijderd, geen registratiesysteem wordt bijgehouden of dat de informatie bij de verschillende aanmeldpunten ligt.

Gemiddeld wachtten de leerlingen van alle rec's en cluster 1-instellingen 8,4 weken totdat de Cvl de aanvraag in behandeling neemt. Onderstaande tabel toont de gemiddelde wachttijd in het voortraject tijdens het schooljaar 2006-2007.

Tabel 3.2h Gemiddeld aantal weken wachttijd in het voortraject tijdens het schooljaar 2006-2007

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	Cluster ¼
Gemiddeld aantal weken wachttijd	6,4	15	7	9,6	9

In cluster 2 is de gemiddelde wachttijd het langst. In dit cluster hebben twee van de vier rec's zicht op de wachttijden. Voor beide rec's is de wachttijd even lang. In rec Flevoland (4-20) wachtten de leerlingen, met gemiddeld 16 weken, het langst.

In ieder rec heeft één leerling in het voortraject de maximale wachttijd moeten wachten. De wachttijd van de betreffende leerlingen uit alle rec's en cluster 1-instellingen is gemiddeld 24,2 weken en is het langst in cluster 2. Ook in cluster 4 is deze wachttijd lang.

In 10 van de 39 rec's/cluster 1-instellingen (26 procent) was de maximale wachttijd 30 weken of langer. De langste wachttijd betreft 54 weken (rec 2-8). De belemmeringen die dit rec in het voortraject tegenkomt zijn: wachttijden in onderzoeksagenda's, wachttijden voor de opgevraagde gegevens en bekostiging in relatie tot de formatiebehoefte.

De minimale wachttijd van de leerlingen uit alle rec's en cluster 1-instellingen is gemiddeld 1,8 weken en is het langst in cluster 4. Zes rec's/cluster 1-instellingen (15 procent) geven aan dat het dossier van de leerling met de minimale wachttijd, binnen een week bij de Cvl lag.

(Vermoedelijke) duur van de indicatieprocedure op de peildatum

Ook is gevraagd om op 16 januari 2008 de vermoedelijke duur van de indicatieprocedure⁴ te vermelden. Het betreft de termijn tussen het moment dat het dossier compleet is en het indicatiebesluit.

In totaal staan 4.947 leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten voor het so en vso op 16 januari 2008. Voor 3.083 leerlingen (62 procent) is de vermoedelijke duur van de indicatieprocedure vermeld.

Voor 55 procent van deze leerlingen (1.684) is de verwachting dat deze procedure *binnen acht weken* wordt afgerond. In voorgaande jaren waren deze

³ Waarvan alle vijf cluster 1-instellingen

⁴ In cluster 1 wordt er gesproken over een toelatingsprocedure

percentages respectievelijk 40 procent (2007), 43 procent (2006) en 53 procent (2005). Daaruit blijkt dat in 2008 het indicatietraject voor meer leerlingen sneller verloopt dan in de voorgaande jaren. Een mogelijke verklaring is dat dit jaar de start van de indicatieprocedure (completering van het dossier) expliciet in de vraag is vermeld. Vorig jaar hadden veel rec's hier vragen over. Het is mogelijk dat toen het aantal weken door de rec's verschillend is berekend.

Voor 24 procent van de 3.083 leerlingen (744) duurt de indicatieprocedure in 2008 vermoedelijk *tussen de acht en twaalf weken*. De voorgaande jaren betrof het 28 procent (2007), 29 procent (2006) en 18 procent (2005). Voor 21 procent van de leerlingen (655) is de wachttijd waarschijnlijk *langer dan twaalf weken*. In voorgaande jaren ging het om 30 procent (2007), 28 procent (2006) en 29 procent (2005).

Samengevat kan worden gesteld dat meer leerlingen binnen acht weken na completering van het dossier een indicatiebesluit ontvangen. Desondanks zal in totaal 45 procent van de leerlingen voor wie de duur van de indicatieprocedure is opgegeven, waarschijnlijk langer dan acht weken moeten wachten na het completeren van het dossier. Deze wachttijd volgt na de gemiddelde wachttijd van 8,4 weken in het voortraject.

3.3 Plaatsingslijsten

Aantal scholen met een plaatsingslijst

93 van de 331 scholen⁵ (28 procent) geven aan dat op de peildatum sprake is van een plaatsingslijst. Het betreft twee cluster 1-instellingen, zes cluster 2-scholen, 33 cluster 3-scholen en 52 cluster 4-scholen.

Onderstaande tabel toont het aantal en het percentage scholen met een plaatsingslijst op de peildatum vanaf 2004.

Tabel 3.3a Aantal en percentage scholen met een plaatsingslijst op 16 januari van 2004 t/m 2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Scholen met plaatsingslijst	99	97	92	105	93
Percentage	31	30	29	31	28
Totaal aantal geretourneerde vragenlijsten	315	323	317	341	331

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal en percentage scholen met een plaatsingslijst licht is afgenomen ten opzichte van de meeste voorgaande jaren.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen met een plaatsingslijst (gerelateerd aan het totaal aantal scholen per cluster met een plaatsingslijst) op 16 januari van 2004 tot en met 2008 per cluster.

Tabel 3.3b Percentage scholen met een plaatsingslijst op 16 januari van 2004 t/m 2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Cluster 1	g.g.	g.g.	-	-	40
Cluster 2	g.g.	g.g.	5	8	12
Cluster 3	48	51	46	34	20
Cluster 4	39	41	49	58	46

⁵ Het begrip 'scholen' staat in dit rapport ook voor 'locaties van scholen' en cluster 1-instellingen

Totaal aantal scholen met plaatsingslijst	99	97	92	105	93
---	----	----	----	-----	----

Bovenstaande tabel toont dat, in tegenstelling tot de voorgaande jaren, in cluster 1 bij een hoog percentage instellingen (40 procent) sprake is van plaatsingslijsten. Aangezien cluster 1 een klein aantal instellingen kent, kan dit hoge percentage een vertekenend beeld geven (het gaat om twee instellingen). Opmerkelijk is dat de voorgaande twee jaren geen sprake was van plaatsingslijsten in cluster 1.

In cluster 2 is het percentage scholen met plaatsingslijsten toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren. In cluster 3 is er sprake van een behoorlijke daling. In cluster 4 betreft het een daling ten opzichte van de voorgaande twee jaren. Vanaf 2006 zijn plaatsingslijsten vaker aan de orde in cluster 4 dan in cluster 3, zoals in 2004 en 2005.

Bij de volgende scholen staan de meeste leerlingen op de plaatsingslijsten.

Tabel 3.3c Scholen met de meeste leerlingen op de plaatsingslijst op 16 januari 2008

Brinnummer	Naam en plaats school	Aantal leerlingen	Behorend bij rec..
19ES	De Hilt, Helmond	120	4-18
02RF	Berg en Bosch, Bilthoven	80	4-4
23VR	Herman Bekiuschool, Lelystad	62	4-20
02YN	De Ambelt, Zwolle	60	4-3
10OL	De Rungraaf, Eindhoven	51	4-18

Alle scholen uit de bovenstaande tabel zijn cluster 4-scholen. Uit tabel 3.3j blijkt dat op dezelfde scholen op de peildatum meer dan 30 leerlingen al langer dan 3 maanden op de plaatsingslijsten staan.

Onderstaande tabel toont de vijf rec's met de hoogste plaatsingslijsten.

Tabel 3.3d Rec's met de grootste plaatsingslijsten op 16 januari 2008

Nummer rec	Naam	Totaal leerlingen op plaatsingslijst	% van het totaal aantal leerlingen van het rec
4-18	Chiron	202	9
4-4	't Gooi, Utrecht, West-Veluwe	116	4
4-3	Oost/Nederland	92	2
4-19	West	76	4
4-20	Flevoland	73	9

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de hoogste plaatsingslijsten alleen in cluster 4 voorkomen. In 2007 ging het bij vier van de vijf rec's om cluster 4-rec's. Het betrof vorig jaar echter andere rec's dan dit jaar. De rec's zijn verspreid over Nederland. De geografische ligging van de rec's is te vinden in bijlage II.

Nadere analyse laat zien dat bij het cluster 3-rec met de meeste leerlingen op de plaatsingslijsten 14 leerlingen wachten. Bij cluster 2 betreft dat 39 leerlingen. Bij de cluster 1-instellingen wachten zeven leerlingen voor de instelling met de grootste plaatsingslijst.

Aantal leerlingen op een plaatsingslijst

Op 16 januari 2008 staan 919 leerlingen op een plaatsingslijst van een (v)so-school.

Onderstaande tabel toont het aantal leerlingen dat op de plaatsingslijsten staat vanaf 2004. Uit de tabel blijkt dat het aantal leerlingen dat op de peildatum op de plaatsingslijsten staat, opnieuw is afgenomen.

Tabel 3.3e Aantal so- en vso-leerlingen op de plaatsingslijsten op 16 januari van 2004 t/m 2008

Aantal leerlingen op de plaatsingslijsten	2004	2005	2006	2007	2008
so-leerlingen	452	460	863	677	576
vso-leerlingen	152	367	439	299	343
Totaal	604	827	1.302	976	919

Bovenstaande tabel toont dat het grootste deel van de leerlingen op de plaatsingslijsten voor het so staat. Dit jaar is echter het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten voor het vso met circa 15 procent gestegen. Het betreft overigens wel minder leerlingen dan in 2005 en 2006.

Aantal leerlingen per cluster

Onderstaande tabel toont het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten op de peildatum per cluster. In bijlage I is bij de omvang van de plaatsingslijsten ook onderscheid gemaakt in so en vso per cluster op de peildatum van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.3f Omvang van de plaatsingslijsten per cluster op 16 januari van 2004 t/m 2008

Aantal leerlingen op de plaatsingslijsten per cluster	2004	2005	2006	2007	2008
Cluster 1	1	0	0	0	9
Cluster 2	51	47	14	110	40
Cluster 3	220	177	158	175	104
Cluster 4	332	603	1.130	691	766
Totaal	604	827	1.302	976	919

Wachttijd en plaatsingstermijnen

Alle scholen is gevraagd of er zicht is op de wachttijden van de leerlingen op de plaatsingslijsten in het schooljaar 2006-2007. 68 procent van de 331 scholen beantwoordde deze vraag bevestigend. De meest genoemde redenen van de overige scholen die geen zicht hebben op de wachttijden is dat er geen plaatsingslijsten zijn. Andere redenen zijn dat de wachttijden niet systematisch worden bijgehouden of bovenschools worden geregistreerd door een andere instantie. Enkele scholen noemen dat de wachttijd niet wordt geregistreerd omdat zij vaste instroommomenten hanteren. Vaste instroommomenten zijn echter van toepassing op de scholen voor speciaal basisonderwijs en niet voor scholen vallend onder de wet op de expertisecentra.

Gemiddelde wachttijd in 2006-2007

Gemiddeld staan de leerlingen 3,3 weken op de plaatsingslijsten. Onderstaande tabel toont het gemiddelde aantal weken wachttijd tijdens het schooljaar 2006-2007 per cluster.

Tabel 3.3g Gemiddelde aantal weken wachttijd op de plaatsingslijsten tijdens het schooljaar 2006-2007

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4
Gemiddelde wachttijd in weken	0,75	1,3	2	6,9

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in cluster 4 de gemiddelde wachttijd op de plaatsingslijsten het hoogst is. In dit cluster staan ook de meeste leerlingen op de plaatsingslijsten.

Alle scholen hebben de wachttijd van de langst wachtende leerling op de plaatsingslijst in het schooljaar 2006-2007 doorgegeven (de maximale wachttijd). De maximale wachttijd is gemiddeld 6,7 weken en het hoogst in cluster 4. De langst wachtende leerling stond vorig schooljaar op de plaatsingslijst van de PI-school in Ubbergen (000N). De leerling wachtte zestig weken.

De minimale wachttijd in het schooljaar 2006-2007 per rec is gemiddeld een week en is wederom het langst in cluster 4. Uit nadere analyse blijkt dat de minimale wachttijd op de plaatsingslijsten tien weken was voor de Berg en Boschool in Bilthoven (02RF) en de Elimschool in Hellendoorn (08PQ). Voor De Rungraaf in Eindhoven (10OL) was de minimale wachttijd vijftien weken.

Reeds gewachte tijd op 16 januari 2008

Scholen met een plaatsingslijst is gevraagd naar het aantal weken dat de leerlingen reeds wachtten op de peildatum. Voor alle 919 leerlingen van de plaatsingslijsten is deze vraag beantwoord.

Veel leerlingen (met een beschikking) worden niet gelijk geplaatst na aanmelding bij een school. 457 leerlingen (50 procent) staan op 16 januari 2008 maximaal 3 maanden op de plaatsingslijst. Daarvan wachten 356 leerlingen maximaal 8 weken.

Onderstaande tabel toont het aantal en het percentage leerlingen dat langer dan 3 maanden en langer dan 6 maanden wacht op 16 januari van 2004 t/m 2008.

Tabel 3.3j Leerlingen die op 16 januari langer dan 3 maanden en 6 maanden op de plaatsingslijst staan, van 2004 t/m 2008⁶

		2004	2005	2006	2007	2008
> 3 maanden	N	101	157	166	156	257
	%	17	19	13	16	28
> 6 maanden	N	99	137	295	192	173
	%	16	17	23	20	19
Onbekend (inclusief 'niet doorgegeven')	N	404	533	841	156	32
	%	67	64	65	16	3
Totaal aantal leerlingen op plaatsingslijst		604	827	1.302	976	919

Uit bovenstaande tabel blijkt dat 430 leerlingen (47 procent) op de peildatum in 2008 langer dan drie maanden op de plaatsingslijsten staan. Daarvan wacht 19 procent zelfs al langer dan een half jaar op een plaats in het (v)so. Het aantal leerlingen dat drie tot zes maanden wacht is dit jaar behoorlijk toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Voor de volgende vijf scholen wachten meer dan dertig leerlingen op de peildatum langer dan drie maanden op een plaats.

Tabel 3.3k Scholen met meer dan 30 leerlingen langer dan 3 maanden op de plaatsingslijst

Brinnummer	Naam en plaats school	Aantal leerlingen	Percentage t.o.v. het aantal	Behorend bij rec.
------------	-----------------------	-------------------	------------------------------	-------------------

⁶ De percentages zijn gebaseerd op het totaal aantal leerlingen op de plaatsingslijsten.

			leerlingen op de school	
19ES	De Hilt, Helmond	110	65	4-18
02RF	Berg en Bosch, Bilthoven	80	18	4-4
02YN	De Ambelt, Zwolle	50	4	4-3
100L	De Rungraaf, Eindhoven	41	15	4-18
23VR	Herman Bekiuschool, Lelystad	33	20	4-20

Alle scholen uit de bovenstaande tabel behoren tot cluster 4. Bij 'De Hilt' lijkt sprake van een ernstige plaatsingsproblematiek. Deze school valt onder rec Chiron.

Vermoedelijke plaatsingstermijn

Aan de scholen is ook gevraagd naar de *vermoedelijke* plaatsing van de leerlingen, voor zover zij in staat waren dit op de peildatum aan te geven. Deze vraag is beantwoord voor alle 919 leerlingen op de plaatsingslijsten. Voor 178 is de plaatsingstermijn echter onbekend.

Er is aangegeven dat naar verwachting 28 procent (256 leerlingen) van de 919 leerlingen, het lopende schooljaar (2007-2008) worden geplaatst. Dat komt vrijwel overeen met 2007, toen betrof het 29 procent. Van deze leerlingen krijgen 145 leerlingen vermoedelijk al voor 31 maart een passende onderwijsplek.

Evenals de voorgaande jaren, worden de meeste leerlingen naar verwachting op de eerste dag van het nieuwe schooljaar geplaatst. Deze leerlingen moeten ruim een half jaar wachten. Het gaat om 486 leerlingen (53 procent). Daarvan wachten 352 leerlingen op een plaats in het so. Het aantal wachtende leerlingen met een esm-beschikking is relatief klein (elf leerlingen), gezien de omvangrijke groep leerlingen op de aanmeldingslijsten in cluster 2.

Verblijfplaats

Zoals blijkt uit de vorige paragraaf, worden veel leerlingen na het ontvangen van een beschikking niet gelijk geplaatst in het onderwijs dat passend voor hen wordt geacht. Onderstaande tabel toont de verblijfplaats van de leerlingen op de plaatsingslijsten.

Tabel 3.31 Verblijfplaats tijdens wachttijd op plaatsingslijst van 2004 t/m 2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Basisonderwijs	263	270	550	378	409
Voortgezet onderwijs	52	84	215	98	152
Sbo	100	74	130	112	119
(v)so	32	115	209	146	146
MKD	23	41	81	31	40
Thuis	47	38	60	34	15
Overig	84	23	20	127	15
Onbekend	3	182	37	70	23
Totaal aantal leerlingen op plaatsingslijst	604	827	1.302	976	919

Van de 919 leerlingen met een indicatie voor het (v)so, wacht het merendeel in het basisonderwijs (409 leerlingen, 45 procent). Dat is een toename ten opzichte van 2007, toen het 39 procent betrof. Opmerkelijk is dat 87 leerlingen uit het (speciaal) basisonderwijs op een plaatsingslijst voor het vso staan.

Het aantal thuiszitters op de plaatsingslijsten is in 2008 meer dan gehalveerd ten opzichte van 2007. Verschillende scholen gaven telefonisch aan dat deze leerlingen voorrang krijgen bij plaatsing.

Begeleiding op de verblijfplaats tot plaatsing

62 procent van de scholen met een plaatsingslijst (58 van de 93 scholen) geeft aan een oplossing te zoeken voor tijdelijke ondersteuning voor de leerlingen op de plaatsingslijsten.

Tabel 3.3m Percentage scholen dat begeleiding biedt op de verblijfplaats totdat leerlingen geplaatst worden van 2004 t/m 2008

		2004	2005	2006	2007	2008
% scholen dat tijdelijke oplossingen regelt voor (een deel) van de leerlingen op de plaatsingslijst		40	70	45	58	62
Ambulante begeleiding	Aantal	104	162	509	301	402
	Percentage	42	34	39	31	44
Huiswerkregeling	Aantal	0	0	0	3	3
	Percentage	-	-	-	0,3	0,3
Anders	Aantal	139	84	134	133	112
	Percentage	57	18	21	14	12
Onbekend		3	234	0	0	0
Totaal leerlingen met begeleiding		246	480	643	437	517
Totaal aantal leerlingen op plaatsingslijst		604	827	1302	976	919

Voor 517 leerlingen op de plaatsingslijsten (56 procent) is de wijze van begeleiding aangegeven. Dat is voor meer leerlingen dan in 2007, toen het 45 procent betrof. Ook is het percentage leerlingen dat ambulante begeleiding ontvangt, behoorlijk gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Evenals vorig jaar, krijgen enkele leerlingen een huiswerkregeling. Voor 12 procent van de leerlingen wordt een andere tijdelijke oplossing gerealiseerd, zoals plaatsing op een andere vestiging of (v)so-school, overleg met de school van herkomst en contact met onderwijsconsulenten of hulpnetwerk.

Voor 402 leerlingen is niet aangegeven dat een tijdelijke oplossing is gevonden voor de wachttijd op de plaatsingslijst. Het is mogelijk dat deze leerlingen geen enkele vorm van begeleiding ontvangen tijdens de wachttijd op de plaatsingslijst.

3.4 Cluster 1

Leerlingen die in cluster 1 onderwijs ontvangen hebben een visuele beperking. Cluster 1 betreft instellingen voor leerlingen die blind of slechtziend zijn en scholen voor meervoudig gehandicapte blinde of slechtziende leerlingen.

De vijf cluster 1-instellingen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven volgens eigen opgave onderwijs aan 845 leerlingen. Van deze leerlingen hebben 361 leerlingen een meervoudige beperking. Op 1 oktober 2007 waren 739 leerlingen in cluster 1 bekend bij CFI (CFI, 2007).

Wachtljsten

Onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachtlijsten binnen cluster 1 op 16 januari 2008.

Tabel 3.4a Aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2008 in cluster 1

Aantal leerlingen op de...	so	vso	totaal
aanmeldingslijsten	2	0	2
onderzoeklijsten	31	3	34
plaatsingslijsten	8	1	9

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de onderzoeklijsten in cluster 1 het meest omvangrijk zijn. Het merendeel van de leerlingen staat op de onderzoeklijsten voor het so. Daarvan staan 29 leerlingen op de so-onderzoeklijsten van Sensis (25 HE). In het vso staan aanzienlijk minder leerlingen op de wachtlijsten.

Van het totaal aantal opgegeven leerlingen in cluster 1 staat 0,2 procent op de aanmeldingslijsten, 4 procent op de onderzoeklijsten en 1 procent op de plaatsingslijsten.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2008

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoeklijsten en plaatsingslijsten voor cluster 1, van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.4b Omvang van de wachtlijsten in cluster 1 per 16 januari 2004-2008

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten					Aanmeldings- en onderzoeklijsten				
	aantal leerlingen					aantal leerlingen				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
so	1 ⁷	0	0	0	8 ⁸	3	2 ⁹	5	3	33 ¹⁰
vso	0	0	0	0	1	0	0	1	0	3
totaal	1	0	0	0	9	3	2	6	3	36

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in cluster 1 zowel de aanmeldings- en onderzoeklijsten als de plaatsingslijsten sterk zijn toegenomen. De wachtlijsten in cluster 1 zijn niet eerder zo hoog geweest. Het merendeel van de leerlingen staat op een wachtlijst van onderwijsinstelling Sensis. Bij de onderzoeklijsten betreft het 23 van de 36 leerlingen. Bij de plaatsingslijst gaat het om zeven van de negen leerlingen. Een mogelijke verklaring voor de hoge onderzoeklijsten is dat door aanvragen voor ambulante begeleiding, het aantal leerlingen op de aanmeldings- en onderzoeklijsten enorm stijgt. De verklaring voor het ontstaan van de plaatsingslijsten wordt vermeld in paragraaf 4.1.4.

3.5 Cluster 2

Leerlingen die in cluster 2 onderwijs ontvangen, hebben een auditieve en/of communicatieve beperking. Het gaat om scholen voor dove of slechthorende leerlingen, scholen voor dove of slechthorende leerlingen met een meervoudige handicap (mg) en scholen voor leerlingen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (esm).

⁷ Betreft een meervoudig gehandicapte (mg-)leerling

⁸ Betreft vijf mg-leerlingen

⁹ Betreft beide mg-leerlingen

¹⁰ Betreft tien mg-leerlingen

De vijftig cluster 2-scholen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven onderwijs aan 9.395 leerlingen, inclusief plaatsbekostigde leerlingen. Op 1 oktober 2007 waren 9.193 leerlingen in cluster 2 bekend bij CFI (CFI, 2007).

Wachtlijsten

Onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachtlijsten in cluster 2 op 16 januari 2008.

Tabel 3.5a Aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2008 in cluster 2

Aantal leerlingen op de...	so	vso	totaal
aanmeldingslijsten	1.143	122	1.265
onderzoeklijsten	171	13	184
plaatsingslijsten	40	0	40

Van alle leerlingen op de cluster 2-wachtlijsten, staat 77 procent op de aanmeldingslijsten voor het so.

Leerlingen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden vormen de grootste groep leerlingen op de aanmeldings- en onderzoeklijsten voor cluster 2. Het betreft 882 leerlingen. Dat is 61 procent van alle leerlingen op de aanmeldings- en onderzoeklijsten voor cluster 2. Opmerkelijk is dat 720 van deze leerlingen op de aanmeldingslijsten van twee rec's staan, namelijk rec Zeon, 2-6 (500 leerlingen) en rec Midden Zuidwest Nederland, 2-8 (220 leerlingen). In 2007 was de toename toe te schrijven aan rec Holland-Flevoland (2-2/2-4). Dit jaar staan voor dit rec – naar eigen opgave – geen leerlingen op de aanmeldingslijst en 14 leerlingen op de onderzoeklijsten.

Bij de plaatsingslijsten hebben 27 leerlingen (68 procent) van de cluster 2-leerlingen een esm-beschikking. Al deze leerlingen wachten op scholen in rec Holland-Flevoland (2-2/2-4). Meer dan de helft van deze leerlingen met een esm-beschikking staan op een plaatsingslijst voor de Alexander Roozendaalschool in Amsterdam (20WR).

Het is niet verwonderlijk dat een groot deel van de leerlingen op de wachtlijsten voor esm-onderwijs staat. Circa 60 procent van de leerlingen in cluster 2 is een esm-leerling.

Van het totaal aantal opgegeven leerlingen in cluster 2 staat 13 procent op de aanmeldingslijsten, 2 procent op de onderzoeklijsten en 0,4 procent op de plaatsingslijsten.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2008

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoeklijsten en plaatsingslijsten voor cluster 2 van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.5b Omvang van de wachtlijsten in cluster 2 op 16 januari van 2004 t/m 2008

	Plaatsingslijsten cluster 2	Aanmeldings- en onderzoeklijsten cluster 2

Onderwijsvorm	aantal leerlingen					aantal leerlingen				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
so	49	47	14	110 ^{1 1}	40 ^{1 2}	889	1.031	1.114	1.376 _{1 3}	1.314 _{1 4}
vso	2	0	0	0	0	0	138	70	98	135
totaal	51	47	14	110	40	889	1.169	1.184	1.474	1.449

Uit de tabel blijkt dat in cluster 2 de totale omvang van zowel de aanmeldings- en onderzoekslijsten als van de plaatsingslijsten, na een forse toename in 2007, dit jaar is afgenomen. Het aantal leerlingen voor de vso-aanmeldings- en onderzoekslijsten is in 2008 gestegen. De oorzaak is de stijging van de aanmeldingslijsten (2007: 78 leerlingen, 2008: 122 leerlingen). 74 (60 procent) van de 122 leerlingen staan op de aanmeldingslijst van rec Midden Zuidwest Nederland (2-8).

3.6 Cluster 3

Leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking ontvangen onderwijs in cluster 3. In dit cluster wordt dus onderwijs gegeven aan langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, lichamenlijk gehandicapte kinderen en zeer moeilijk lerende kinderen dan wel meervoudig gehandicapte kinderen met één van deze handicaps.

De 164 cluster 3-scholen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven - volgens eigen opgave - onderwijs aan 27.767 leerlingen, inclusief de plaatsbekostigde leerlingen. Op 1 oktober 2007 waren 27.057 leerlingen in cluster 3 bekend bij CFI (CFI, 2007).

Wachlijsten

De onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachlijsten binnen cluster 3.

Tabel 3.6a Aantal leerlingen op de wachlijsten op 16 januari 2008 in cluster 3

aantal leerlingen op de...	so	vso	totaal
aanmeldingslijsten	387	179	566
onderzoekslijsten	369	91	460
plaatsingslijsten	66	38	104

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in cluster 3 de meeste leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten voor het so staan. Het betreft 74 procent van alle leerlingen die op de aanmeldings- en onderzoekslijsten staan.

Van het totaal aantal opgegeven leerlingen in cluster 3 staat 2 procent op de aanmeldingslijsten, 1,7 procent op de onderzoekslijsten en 0,4 procent op de plaatsingslijsten.

^{1 1} Waarvan zeven esm-leerlingen en twee mg-leerlingen

^{1 2} Waarvan 27 esm-leerlingen

^{1 3} Waarvan 861 esm-leerlingen en 48 mg-leerlingen

^{1 4} Waarvan 882 esm-leerlingen en 12 mg-leerlingen

Ontwikkelingen in de periode 2004-2008

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor cluster 3 van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.6b Omvang van de wachtlijsten in cluster 3 op 16 januari 2004 t/m 2008

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 3					Aanmeldings- en onderzoekslijsten cluster 3				
	aantal leerlingen					aantal leerlingen				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
so	178	137	133	131 ^{1 5}	66 ^{1 6}	1.264	1.126	569	438 ^{1 7}	756 ^{1 8}
vso	42	40	25	44	38	0	417	95	186	270
totaal	220	177	158	175	104	1.264	1.543	664	624	1.026

Uit de tabel blijkt dat in cluster 3 de aanmeldings- en onderzoekslijsten gezamenlijk, na de (sterke) afname in 2006 en 2007, dit jaar met bijna 65 procent zijn gestegen. Dat is volledig toe te schrijven aan de so-aanmeldingslijsten (2007: 277 en 2008: 387) en de so-onderzoekslijsten (2007: 161 en 2008: 369). Bijna de helft van de leerlingen op de so-aanmeldingslijsten (49 procent) is toe te schrijven aan drie rec's (rec 3-1, 3-5 en 3-6). Daarnaast staat 47 procent van de leerlingen op de so-onderzoekslijsten van twee rec's (3-7/3-8 en 3-10/3-11).

Ook het aantal leerlingen dat op een aanmeldings- of onderzoekslijst voor cluster 3 staat, is behoorlijk gestegen ten opzichte van 2006 en 2007. Een mogelijke verklaring is dat het aanvragen van een indicatie steeds breder bekend wordt, waardoor de drempel voor ouders steeds lager wordt. Doordat de wachtlijsten in cluster 4 omvangrijk zijn, kan het ook voorkomen dat leerlingen met een beperking op de grens van cluster 4 en cluster 3, in toenemende mate bij een cluster 3-rec worden aangemeld. Een voorbeeld daarvan zijn leerlingen met ernstige externaliserende gedragsproblemen en een verstandelijke beperking, de zogenaamde 'zmolkers'.

De aanmeldings- en onderzoekslijsten voor het vso en de plaatsingslijsten zijn juist gedaald.

3.7 Cluster 4

Leerlingen die in cluster 4 onderwijs ontvangen, hebben een ernstige gedragsstoornis. Cluster 4 betreft scholen voor zeer moeilijk opvoedbare leerlingen of langdurig zieke leerlingen met psychiatrische of ontwikkelingsproblemen.

De 112 cluster 4-scholen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven – volgens eigen opgave – onderwijs aan 31.088 leerlingen, inclusief de plaatsbestedigde

^{1 5} Waarvan veertien mg-leerlingen

^{1 6} Waarvan drie mg-leerlingen

^{1 7} Waarvan 68 mg-leerlingen

^{1 8} Waarvan 42 mg-leerlingen

leerlingen. Op 1 oktober 2007 waren 27.673 leerlingen in cluster 4 bekend bij CFI (CFI, 2007).

Wachlijsten

De onderstaande tabel toont de omvang van de wachlijsten in cluster 4 op 16 januari 2008.

Tabel 3.7a Aantal leerlingen op de wachlijsten op 16 januari 2008 in cluster 4

Aantal leerlingen op	so	vso	totaal
aanmeldingslijsten	715	570	1.285
onderzoeklijsten	518	633	1.151
plaatsingslijsten	462	300	762

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de aanmeldings- en onderzoeklijsten voor zowel het so als het vso een groot aantal leerlingen bevatten. In de andere clusters ligt het zwaartepunt bij de aanmeldings- en onderzoeklijsten voor het so.

Van het totaal aantal opgegeven leerlingen in cluster 4 staat 4,1 procent op de aanmeldingslijsten, 3,7 procent op de onderzoeklijsten en 2,5 procent op de plaatsingslijsten.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2008

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoeklijsten en plaatsingslijsten voor cluster 4, van 2004 tot en met 2008.

Tabel 3.7b Omvang van de wachlijsten in cluster 4 op 16 januari van 2004 t/m 2008

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 4					Aanmeldings- en onderzoeklijsten cluster 4				
	aantal leerlingen					aantal leerlingen				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
so	224	276	716	436	462	1.138	1.184	1.642	1.710	1.233
vso	108	327	414	255	300	0	1.206	848	1.073	1.203
totaal	332	603	1.130	691	762	1.138	2.390	2.490	2.783	2.436

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de omvang van de gezamenlijke aanmeldings- en onderzoeklijsten gezamenlijk in 2008 is gedaald ten opzichte van 2007 en 2006. Met name voor het so zijn de wachlijsten behoorlijk gedaald. In het vso is de omvang van deze wachlijsten daarentegen met 18 procent gestegen. De stijging komt voort uit de toename van het aantal leerlingen op de vso-onderzoeklijsten (2007: 339, 2008: 633). Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat voor een toenemend aantal leerlingen een rugzakje wordt aangevraagd. Dit is echter niet met zekerheid te stellen. Een andere mogelijke verklaring is dat leerlingen langer op onderzoeklijsten staan, omdat ouders na een negatief besluit een bezwaar bij de Bezwaar Advies Commissie (BAC) indienen. Het definitieve besluit van de Cvl volgt namelijk na het advies van de BAC. Het aantal bezwaren in cluster 4 is in het schooljaar 2006-2007 aanzienlijk toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren (BAC, 2007).

De omvang van de plaatsingslijsten is in 2008 met ongeveer 10 procent gestegen. Deze stijging komt voort uit een lichte toename van de plaatsingslijsten in zowel het so als in het vso.

4 Plaatsingslijsten: oorzaken en maatregelen

Uit de vragenlijsten blijkt dat 28 procent van de 331 (v)so-scholen (93) op 16 januari 2008 een plaatsingslijst heeft. Deze scholen hebben oorzaken aangegeven voor het ontstaan van de plaatsingslijsten.

De bevindingen komen aan de orde in paragraaf 4.1. Daarnaast is aan alle scholen gevraagd of maatregelen zijn getroffen, al dan niet preventief, om plaatsingslijsten te voorkomen of te beperken. In paragraaf 4.2 worden deze beschreven.

4.1 Oorzaken

In de vragenlijst zijn diverse oorzaken voor het ontstaan van plaatsingslijsten voorgelegd aan scholen. Wanneer scholen deze herkenden, hebben zij aangegeven in welke mate^{1 9} dat het geval was. Ook is de mogelijkheid geboden om andere oorzaken aan te geven.

Alle 93 scholen met een plaatsingslijst hebben deze vraag met bijbehorende subvragen beantwoord. Bijlage III toont per genoemde oorzaak het aantal scholen dat deze aangeeft.

De top drie van de meest genoemde oorzaken voor het ontstaan voor plaatsingslijsten is:

1. De toenemende verzwaring van de (gedrags)problematiek van leerlingen (65 procent)^{2 0};
2. Onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar (57 procent);
3. Toenemende druk op de plaatsingscapaciteit (53 procent).

De bovenstaande drie meest genoemde verklaringen, verschillen van de voorgaande jaren. De verzwaring van de (gedrags)problematiek en de toenemende druk op de plaatsingscapaciteit worden al sinds 2005 het meest genoemd.

Verzwaring (gedrags)problematiek

De scholen hebben aangegeven in welke mate de verzwaring van de (gedrags)problematiek van toepassing is op de plaatsingsproblematiek. Van de

^{1 9} De scholen hebben een keuze gemaakt uit vier antwoordmogelijkheden: 1. enige mate van toepassing; 2. in redelijke mate van toepassing; 3. in sterke mate van toepassing; 4. niet van toepassing.

^{2 0} Het percentage is gebaseerd op de 93 scholen met plaatsingslijsten. De overige percentages in deze subparagraaf zijn op dezelfde wijze berekend.

zestig scholen (65 procent) die in 2008 deze oorzaak noemen, geeft 43 procent aan dat het in sterke mate van toepassing is, 30 procent noemt het in redelijke mate van toepassing en 27 procent geeft aan dat het in enige mate van toepassing is.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze oorzaak noemt van 2005 tot en met 2008.

Tabel 4.1a Percentage scholen dat 'verzwaring van de problematiek van leerlingen' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Percentage van scholen met plaatsingslijst (%)	cluster 1	cluster 2	cluster 3	cluster 4
2005	50	-	13	53	50
2006	64	-	40	62	69
2007	42	-	25	36	46
2008	65	50 ^{2 1}	67	67	64

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verzwaring van de (gedrags)problematiek in alle clusters (aanzienlijk) vaker als oorzaak wordt aangegeven dan in 2007. De betreffende instelling in cluster 1 geeft aan dat dit in sterke mate van toepassing is op het ontstaan van plaatsingslijsten.

Onvoldoende zicht op toestroom van nieuwe leerlingen

Van de 53 scholen (57 procent) die in 2008 onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen noemen, geeft 34 procent aan dat het in sterke mate van toepassing is, 37 procent noemt het in redelijke mate van toepassing en 28 procent geeft aan dat het in enige mate van toepassing is.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze oorzaak noemt van 2005 tot en met 2008.

Tabel 4.1b Percentage scholen dat 'Onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Percentage van scholen met plaatsingslijst (%)	cluster 1	cluster 2	cluster 3	cluster 4
2005	31	-	25	31	35
2006	53	-	60	48	58
2007	26	-	-	11	36
2008	57	50	17	52	65

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het percentage scholen dat deze oorzaak noemt meer dan verdubbeld is ten opzichte van 2007. Het betreft echter een geringe stijging ten opzichte van 2006.

In cluster 2 lijkt over het algemeen voldoende zicht te zijn op de toestroom van nieuwe leerlingen. Daarentegen wordt het door cluster 1, 3 en 4 (aanzienlijk) vaker als oorzaak genoemd dan in de voorgaande jaren. In cluster 4 wordt deze oorzaak het meest genoemd.

Toenemende druk op de plaatsingscapaciteit

^{2 1} Het percentage is gebaseerd op de cluster 1-instellingen met plaatsingslijsten. De overige percentages in de tabellen van dit hoofdstuk zijn op dezelfde wijze berekend.

49 scholen (53 procent) hebben aangegeven dat de plaatsingslijsten ontstaan doordat de plaatsingscapaciteit van de school kleiner is dan het aantal doorstromers of uitvallers van andere scholen en schooltypen. De meeste leerlingen komen uit het basisonderwijs (38 procent van de 93 scholen met een plaatsingslijst), het speciaal basisonderwijs (32 procent) en van een andere so-school (27 procent). Vooral in cluster 3 en 4 wordt de toenemende druk vaak als oorzaak genoemd. Voor cluster 3 gaat het vooral om leerlingen uit het basisonderwijs (27 procent). Voor cluster 4 om leerlingen uit het basisonderwijs (48 procent) en speciaal basisonderwijs (48 procent).

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze oorzaak noemt van 2005 tot en met 2008.

Tabel 4.1c Percentage scholen dat 'toenemende druk op de plaatsingscapaciteit' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Percentage van scholen met plaatsingslijst (%)	cluster 1	cluster 2	cluster 3	cluster 4
2005	40	-	25	35	50
2006	59	-	-	45	69
2007	38	-	38	22	48
2008	53	-	17	30	73

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2008 de plaatsingscapaciteit meer onder druk staat dan vorig jaar. Dat geldt vooral voor cluster 4, waar deze oorzaak ook dit jaar het meest aan de orde is.

Overige oorzaken

Naast de drie meest genoemde oorzaken, werden de volgende oorzaken voor plaatsingslijsten gegeven:

- Huisvestingsproblemen – tekort aan lokalen – (52 procent). Voorgaande jaren was dit één van de voornaamste oorzaken van plaatsingslijsten. Dat is dit jaar niet het geval. In 2007 daalde het percentage scholen dat deze oorzaak noemde echter wel. Het percentage scholen dat dit jaar deze oorzaak noemt, is gestegen ten opzichte van vorig jaar (2007: 43 procent en 2008: 52 procent). Sinds 2005 speelt deze oorzaak het meest in cluster 4;
- Het hanteren van de maximale groepsgrootte gelijk aan of kleiner dan de N-factor (40 procent);
- Koppeling van de school aan een (semi)-residentiële instelling^{2 2} (38 procent). Hierdoor komen de leerlingen van deze instellingen automatisch op de plaatsingslijst bij de betreffende school;
- Tekort aan leraren (32 procent). Na een behoorlijke afname van het percentage scholen dat deze oorzaak vorig jaar noemde, is er dit jaar een lichte toename (2007: 25 procent);
- De huidige groeiregeling blokkeert de instroom van leerlingen van de plaatsingslijst (27 procent);
- De inzet van (extra) middelen voor management en professionalisering gaat ten koste van het aantal te plaatsen leerlingen (7 procent);

Cluster 1

^{2 2} Zoals kinder- en jeugdbeschermingsinstellingen en instellingen voor (geestelijke) gezondheidszorg.

In cluster 1 komen voor het eerst sinds jaren, bij twee instellingen, relatief lange wachtlijsten voor. Deze instellingen geven, naast twee van de drie meest genoemde maatregelen, de volgende verklaringen voor het ontstaan van de plaatsingslijsten:

- Het hanteren van een maximale groepsgrootte gelijk aan of kleiner dan de N-factor (Bartiméus, in enige mate van toepassing);
- De instroom van internaatleerlingen leidt tot plaatsingslijsten voor externe leerlingen (Sensis, in sterk mate van toepassing);
- Het opstarten van een extra groep (Sensis, in sterke mate van toepassing);
- De groei van so- en mg-leerlingen is groter dan voorzien (Sensis, in sterke mate van toepassing).

De budgetbesteding blokkeert de huidige groei (Sensis, in sterke mate van toepassing). De signalen van de groei in cluster 1 hebben geleid tot het starten van gesprekken met de cluster 1-instellingen. Op dit moment wordt nader onderzocht wat de oorzaken van de groei zijn, waarbij onder andere wordt gekeken naar de groei van het aantal leerlingen dat ambulante wordt begeleid, omdat daar de groei het sterkst is. Voor het schooljaar 2008-2009 is aan de instellingen in cluster 1 eenmalig een bedrag van 250.000 euro toegekend voor de groei van de leerlingen die onderwijs volgen op de onderwijsinstelling. (Zie hiervoor de eerste voortgangsrapportage Passend onderwijs van staatssecretaris Dijkema aan de Tweede Kamer: Kamerstuk 2007-2008, nr. 31497, nr. 1, Tweede Kamer).

4.2 Maatregelen

Alle scholen is gevraagd naar maatregelen die zij treffen om plaatsingslijsten te voorkomen of in te perken. In totaal geeft 85 procent van de scholen (283 van de 331 scholen) aan dat maatregelen worden getroffen. Dat is een toename ten opzichte van 2007. Vorig jaar ging het namelijk om ruim tweederde van de scholen. De overige 48 scholen (15 procent) geven aan geen maatregelen te nemen.

Van de 93 scholen met een plaatsingslijst, nemen 88 scholen (95 procent) maatregelen om deze wachtlijsten te voorkomen. 5 procent van de scholen met plaatsingslijsten, geeft aan geen maatregelen te nemen. Tevens blijkt dat 82 procent van de scholen zonder plaatsingslijst, maatregelen heeft genomen om deze wachtlijsten te voorkomen.

Meest genoemde maatregelen

Een top drie van meest genoemde maatregelen om plaatsingslijsten te beperken of voorkomen ziet er als volgt uit:

1. Aangemelde leerlingen kunnen het gehele schooljaar door geplaatst worden (92 procent)^{2 3};
2. Verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor (78 procent);

^{2 3} Het percentage is gebaseerd op de 283 scholen die maatregelen hebben genomen. De overige percentages in deze subparagraaf zijn op dezelfde wijze berekend.

3. Samenwerken met andere instellingen om meer zicht te krijgen op de toestroom van leerlingen en om het voortraject te stroomlijnen (77 procent).

De eerste en tweede maatregel zijn ook de vorige drie jaar het meest genoemd. Daarbij stond 'het verhogen van de maximale groepsgrootte' op de eerste plaats.

Aangemelde leerlingen het gehele schooljaar plaatsen

Van de 260 scholen die noemen dat de aangemelde leerlingen het gehele schooljaar door geplaatst kunnen worden (92 procent), geeft 69 procent aan dat dit in sterke mate van toepassing is op de eigen schoolsituatie. 20 procent noemt het in redelijke mate van toepassing en 10 procent zegt dat deze maatregel in enige mate van toepassing is.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze maatregel heeft genoemd.

Tabel 4.2a Percentage scholen dat de maatregel 'Aangemelde leerlingen kunnen het gehele schooljaar door geplaatst worden' neemt

Jaar	2005	2006	2007	2008
% scholen	83	90	84	92

Bovenstaande tabel toont dat het percentage scholen dat deze maatregel neemt, is gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Echter, dat impliceert dat de overige 8 procent van de scholen én de scholen die geen maatregelen zeggen te nemen, leerlingen niet het hele jaar door plaatsen. Daardoor kunnen plaatsingslijsten ontstaan. Overigens is het ook mogelijk dat deze scholen dit niet specifiek als maatregel benoemen, maar het als vanzelfsprekendheid zien.

Verhogen van de maximale groepsgrootte

Van de 222 scholen die noemen dat de maximale groepsgrootte wordt verhoogd boven de N-factor (78 procent), geeft ongeveer eenderde aan dat deze maatregel in sterke mate (39 procent), in redelijke mate (31 procent) en in enige mate (30 procent) van toepassing is op de eigen schoolsituatie.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze maatregel heeft genoemd.

Tabel 4.2b Percentage scholen dat de maatregel 'Verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor' neemt

Jaar	2005	2006	2007	2008
% scholen	85	92	85	78

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het percentage scholen dat deze maatregel neemt, daalt ten opzichte van de voorgaande jaren.

Samenwerken met andere instellingen

219 scholen hebben aangegeven samen te werken met andere instellingen om beter zicht te krijgen op de toestroom van leerlingen en om het voortraject te stroomlijnen. Het gaat om samenwerking met aanleverende scholen uit de regio, samenwerkingsverbanden, gezondheidszorg en justitie.

57 procent van de scholen met plaatsingslijsten noemt 'onvoldoende zicht op toestroom van nieuwe leerlingen' als oorzaak voor de plaatsingslijsten. Ruim driekwart van deze scholen (42 van de 53 scholen) neemt de maatregel om meer samen te werken met andere instellingen om meer zicht te krijgen op de toestroom, waarbij zestien scholen zich in sterke mate inzetten om dit te bewerkstelligen.

Van de 219 scholen die noemen dat wordt samengewerkt met andere instellingen (77 procent), geeft 42 procent aan dat dit in sterke mate van toepassing is op de eigen schoolsituatie. 33 procent noemt het in redelijke mate van toepassing en 25 procent zegt dat deze maatregel in enige mate van toepassing is.

Onderstaande tabel toont het percentage scholen dat deze maatregel heeft genoemd.

Tabel 4.2c Percentage scholen dat het samenwerken met andere instellingen als maatregel neemt

Jaar	2005	2006	2007	2008
% scholen	69	74	68	77

Bovenstaande tabel toont dat het percentage scholen dat deze maatregel neemt, jaarlijks varieert. In 2008 is het percentage scholen hoger dan de voorgaande jaren. Wellicht is het creëren van samenwerking een gevolg van het ontwikkelen van 'Passend onderwijs', dat naar verwachting in 2011 verplicht wordt voor alle besturen.

Overige maatregelen

De volgende maatregelen zijn in mindere mate genoemd:

- Inzetten van klassenassistentie ter verlaging van de werkdruk van de leraar (75 procent). Het betreft een lichte toename ten opzichte van 2007 (69 procent);
- Samenwerken met scholen binnen het rec om de opnamecapaciteit maximaal te benutten (67 procent);
- In overleg met de gemeente zorgen voor uitbreiding of verbetering van de huisvesting (60 procent);
- Het onttrekken van middelen die bestemd zijn voor management, professionalisering en leermiddelen, om zo veel mogelijk leerlingen te kunnen plaatsen (40 procent). Deze maatregel is minder vaak genomen dan in 2007 (50 procent), 2006 (58 procent) en 2005 (48 procent). Desondanks is het op 37 procent van de scholen die in 2008 deze maatregel inzetten, in sterke mate van toepassing. De inspectie acht het zorgelijk wanneer deze maatregel structureel wordt ingezet.

21 procent van de scholen noemt andere maatregelen. De meeste van deze scholen (78 procent) geven aan dat plaatsen worden gecreëerd. Dat wordt gerealiseerd door extra groepen te starten of organisatorische wijzigingen door te voeren (zoals het aanpassen van pauzes voor optimaal gebruik van de lokalen). Daarnaast wordt ruimte gerealiseerd door in te spelen op het aantal verwachte nieuwe leerlingen (door bijvoorbeeld groepen waarbij instroom wordt verwacht, onder de N-factor te laten starten). Ook wordt de huisvesting uitgebreid of wordt hiervoor een aanvraag gedaan bij de gemeente. Tot slot

noemen veertien scholen maatregelen waardoor leerlingen tijdelijk elders onderwijs ontvangen, zoals verlenging van de periode op het MKD, uitbreiding van stage, ontwikkelen van leren op afstand of het adviseren van ouders over scholen waar nog wel ruimte is. Daarvan zeggen zes scholen dat ambulante begeleiding wordt geregeld of ouders wordt geadviseerd een persoonsgebonden budget (PGB) aan te vragen.

20 procent van de scholen die aanvullende maatregelen noemt, geeft aan ondersteuning voor leraren in te zetten door onder andere medewerkers vanuit de zorg of stagiaires. Een enkele school zet adviseurs in.

12 procent noemt de samenwerking met anderen, zoals cluster 4, het speciaal basisonderwijs en jeugdzorginstellingen. 10 procent noemt bekostigingsmaatregelen, zoals het aanvragen van subsidie of voorfinanciering om de groei te kunnen bolwerken. 5 procent^{2 4} noemt dat de aanmelding gestroomlijnd wordt door een aanmeldpunt voor meerdere scholen of afstemming over de indicatiestelling met betrekking tot de leerlingenstromen. Projecten als 'Herstart' en 'Op de rails' worden in 2008, in tegenstelling tot 2007, vrijwel niet genoemd.

Overige bevindingen

Uit nadere analyse blijkt dat scholen mét een plaatsingslijst vaker maatregelen hebben genomen dan scholen zonder een plaatsingslijst. In 2007 was er geen verschil tussen beide groepen scholen. Daarnaast noemden scholen met een plaatsingslijst in verhouding vaker dat overleg met de gemeente wordt gevoerd over uitbreiding of verbetering van de huisvesting.

^{2 4} Omdat verschillende scholen meerdere maatregelen noemen is het totaal van de percentages meer dan 100 procent.

5 Thuiszitters

Dit hoofdstuk gaat nader in op het aantal thuiszittende leerlingen (hierna te noemen: thuiszitters) en is als volgt opgebouwd. In paragraaf 5.1 wordt het totaal aantal thuiszitters besproken. Daarbij komen de ontwikkelingen in de periode van 2004 tot heden aan de orde. Paragraaf 5.2 gaat nader in op de herkomst van de thuiszitters. Voorts wordt in paragraaf 5.3 de duur van het thuiszitten toegelicht. Tot slot volgt in paragraaf 5.4 de plaatsingsprognose.

5.1 Totaal aantal thuiszitters

De scholen is gevraagd naar het aantal thuiszitters. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen twee categorieën. Categorie A betreft de thuiszitters die op een wachtlijst staan van een rec of een (v)so-school. Categorie B omvat alle overige thuiszitters die bij de school bekend zijn, maar niet op een wachtlijst staan. Een reden hiervoor kan zijn dat de leerling van school verwijderd is.

Volgens opgave van de scholen zijn op de peildatum, 16 januari 2008, in totaal 97 thuiszitters bekend. Daarvan staan 30 leerlingen op een wachtlijst (categorie A) en zijn 61 leerlingen als overige thuiszitters (categorie B) doorgegeven. Echter, bij de vraag naar de verblijfplaats van leerlingen op een plaatsingslijst, worden zes thuiszittende leerlingen doorgegeven (zie 'verblijfplaats' in paragraaf 3.3), die niet zijn genoemd bij de vraag over thuiszitters op wachtlijsten. Deze leerlingen worden opgeteld bij de bovengenoemde thuiszitters, waardoor het totaal aantal thuiszitters op 97 komt (30 + 6 thuiszitters op een wachtlijst + 61 overige thuiszitters). De zes 'extra' leerlingen worden meegeteld met het totaal aantal thuiszitters. Daarbij moet in acht worden genomen dat vanaf de subparagraaf 'zmolkers' geen aanvullende gegevens van deze leerlingen bekend zijn.

Onderstaande tabel toont het aantal thuiszitters van 2004 tot en met 2008. De resultaten zijn gebaseerd op de door de scholen aangeleverde gegevens.

Tabel 5.1a Aantal thuiszitters 2004 tot en met 2008 op de peildatum van 16 januari

Jaar	Categorie A	Categorie B	Totaal
2004	98	88	186
2005	48	46	94
2006	73	46	119
2007	50*	38	88
2008	36*	61	97

* Inclusief het aantal leerlingen dat is doorgegeven als thuiszitter bij de vraag naar de verblijfplaats van leerlingen op een plaatsingslijst, maar niet is vermeld bij categorie A.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal thuiszitters is gestegen ten opzichte van 2007 en 2005, maar lager is dan in 2006 en 2004. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan de toename van het aantal thuiszitters dat niet op een wachtlijst staat (categorie B). Overigens moet worden opgemerkt dat bij de vraag naar de verblijfplaats van leerlingen op een

plaatsingslijst, bij 23 leerlingen de verblijfplaats als 'onbekend' is doorgegeven. Het is mogelijk dat deze leerlingen (gedeeltelijk) thuiszitters zijn en behoren tot categorie A.

Thuiszitters per cluster

Onderstaande tabel toont het aantal thuiszitters per cluster dat de afgelopen jaren op een wachtlijst stond.

Tabel 5.1b Aantal thuiszitters per cluster op 16 januari van 2004 t/m 2008

Jaar	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	Totaal
2004	-	-	48	50	98
2005	-	-	10	38	48
2006	-	-	16	57	73
2007	2	3	24	21	50
2008	-	1	10	25	36

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal thuiszitters op een wachtlijst voor cluster 3 is afgenomen en voor cluster 4 enigszins is toegenomen. Sinds 2004 staan de meeste thuiszitters op een wachtlijst voor cluster 3 en 4. Het aantal thuiszitters dat in 2007 voor cluster 1 en 2 is doorgegeven, is in 2008 gedaald tot één thuiszitter in cluster 2.

Zmolkers

Leerlingen met ernstige externaliserende gedragsproblemen én een verstandelijke beperking worden ook wel 'Zmolkers' genoemd. Van de 97 thuiszitters zijn 45 leerlingen (46 procent) door de scholen aangemerkt als Zmolkers. Dat is een behoorlijke toename ten opzichte van de voorgaande jaren (2007: 28 procent, 2006: 22 procent, 2005: 14 procent, 2004: 30 procent leerlingen).

Leerplichtambtenaren en onderwijsconsulenten

De scholen hebben doorgegeven dat voor 79 leerlingen (81 procent) een leerplichtambtenaar is ingeschakeld. Dat betekent een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. Vanaf 2004 was van minder scholen bekend dat de leerplichtambtenaren waren ingelicht (2007: 63 procent, 2006: 18 procent, 2005: 24 procent, 2004: 23 procent).

In 2008 is voor elf leerlingen expliciet aangegeven dat dit niet is gebeurd. Voor acht leerlingen is niet bekend of de leerplichtambtenaar is ingelicht. De inspectie heeft contact opgenomen met de leerplichtambtenaren om een spoedig herstel van de schoolloopbaan van deze leerlingen te bewerkstelligen. In niet alle gevallen was *matching* van de gegevens uit de vragenlijsten met die van de leerplichtambtenaren mogelijk.

Voor negentien leerlingen (20 procent) is een onderwijsconsulent benaderd. In 2007 ging het om zestien leerlingen (18 procent), in 2006 om negen leerlingen (8 procent), in 2005 om vier (4 procent) en in 2004 om 56 leerlingen (30 procent). Daaruit is op te maken dat voor relatief weinig thuiszitters een onderwijsconsulent wordt benaderd. Overigens neemt het percentage sinds 2006 weer toe.

5.2 Herkomst

Onderstaande tabel toont de onderwijsherkomst van thuiszittende leerlingen. De aantallen zijn gebaseerd op de gegevens die de scholen hebben aangeleverd.

Tabel 5.2 Herkomst thuiszitters op 16 januari 2008

Aantal...	primair onderwijs		voortgezet onderwijs			(voortgezet) speciaal onderwijs		Overig/ onbekend	Totaal
	bao*	sbo	vo	pro	lwoo	so	vso		
thuiszitters categorie A	5	3	3	3	2	6	4	10	36
thuiszitters categorie B	4	5	14	-	4	5	22	7	61
totaal	9	8	17	3	6	11	26	17	97

* De afkortingen in deze tabel staan voor de volgende onderwijstypen: bao = basisonderwijs; sbo = speciaal basisonderwijs; vo = voortgezet onderwijs; pro = praktijkonderwijs; lwoo = leerwegondersteunend onderwijs; so = speciaal onderwijs; vso = voortgezet speciaal onderwijs.

Uit de tabel blijkt dat de grootste groep thuiszitters van de vso-scholen komt. Van deze groep staan de meesten niet op een wachtlijst. Daarna volgt het voortgezet onderwijs. Daaruit kan worden geconcludeerd dat de meeste thuiszitters, tiener zijn. Het praktijkonderwijs is de school van herkomst van de kleinste groep thuiszitters.

Van zeventien leerlingen is de school van herkomst onbekend of anders dan de onderwijstypen uit de tabel. Van dertien van deze leerlingen is deze informatie niet doorgegeven. De overige leerlingen komen uit het buitenland of uit een ander rec (waarbij niet is aangegeven of het een so- of vso-school betreft).

Ten opzichte van 2007 komen in 2008 meer leerlingen uit het vso (2007: 19 leerlingen), leerwegondersteunend onderwijs (2007: 1 leerling), voortgezet onderwijs (2007: 11 leerlingen), speciaal basisonderwijs (2007: 1 leerling) en basisonderwijs (2007: 3 leerlingen).

5.3 Duur van het thuiszitten

De onderstaande tabel toont de tijd dat leerlingen thuiszitten op 16 januari 2008. Deze aantallen zijn gebaseerd op de gegevens die de scholen hebben aangeleverd.

Tabel 5.3 Duur van het thuiszitten op 16 januari 2008

Aantal	< 2 weken	2-4 weken	5-8 weken	9-13 weken	3-6 maanden	> 6 maanden	onbekend	Totaal
thuiszitters categorie A	4	-	3	2	9	3	15	36
thuiszitters categorie B	7	-	9	10	22	3	10	61
totaal	11	0	12	12	31	6	25	97

Uit bovenstaande tabel blijkt dat op de peildatum de meeste leerlingen tussen de drie en zes maanden thuiszitten. Daarvan staan negen leerlingen op een wachtlijst. In 2007 wachtten veertien leerlingen op de peildatum tussen de drie

en zes maanden. Het betreft een behoorlijke toename in 2008. Het aantal leerlingen dat langer dan zes maanden thuiszit, komt overeen met vorig jaar. Het aantal leerlingen dat tussen de negen en dertien weken thuis zit, is toegenomen (2007: vijf leerlingen). Daarentegen is het aantal leerlingen dat relatief kort thuis zit (nul tot vier weken), afgenomen (2007: vijftien leerlingen). De inspectie acht dit een zorgelijke situatie. Van 25 leerlingen (26 procent) is onbekend hoe lang zij thuis zitten.

5.4 Plaatsingsprognose

Scholen is gevraagd wanneer de thuiszitters (naar verwachting) geplaatst worden. Zij blijken echter voor slechts weinig leerlingen in staat om de plaatsingsdatum of plaatsingsprognose in te schatten. De onderstaande tabel toont de bevindingen.

Tabel 5.4 (Vermoedelijke) plaatsing thuiszitters op 16 januari 2008

Aantal	Tussen 16 januari en 31 juli 2008	De eerste schooldag van schooljaar 2008/2009	Gedurende schooljaar 2008/2009	Overig/onbekend	Totaal
thuiszitters categorie A	6	3	1	26	36
thuiszitters categorie B	12	2	0	47	61
totaal	18	5	1	73	97

Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat voor 24 van de 97 leerlingen (25 procent) de plaatsingsprognose is vermeld. Naar verwachting worden de meeste van deze leerlingen (achttien) tussen 16 januari en 31 juli geplaatst. Ook in 2007 en 2005 was de prognose dat de meeste leerlingen in deze periode zouden worden geplaatst. In 2006 was de verwachting dat de meeste leerlingen (58 procent) na de zomervakantie geplaatst zouden worden.

Evenals voorgaande jaren, is voor het merendeel van de leerlingen de plaatsingsprognose onbekend of anders dan is aangegeven in de kolommen. Dit jaar geldt dat voor 73 leerlingen (75 procent). Daarvan hebben de scholen voor 66 leerlingen de plaatsingsprognose niet kunnen aangeven. Voor 7 leerlingen is aangegeven dat zij zo spoedig mogelijk geplaatst worden. Dit kan echter ook inhouden dat deze leerlingen pas na de zomervakantie worden geplaatst. Om deze reden is dit aantal vermeld in de kolom 'overig/onbekend'.

6 Conclusies

Alle scholen en regionale expertisecentra (rec's) hebben geparticipeerd in dit onderzoek naar wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. De bevindingen zijn gebaseerd op 331 beantwoorde vragenlijsten door scholen voor (v)so en 34 rec's. De peildatum voor het onderzoek is 16 januari 2008.

6.1 Omvang van de wachtlijsten

Uit de bevindingen van onderhavig onderzoek blijkt dat op 16 januari 2008 in totaal 5.866 leerlingen op de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor het (v)so staan. Dat komt vrijwel overeen met het aantal leerlingen dat op de peildatum in 2007 op de wachtlijsten stond. In 2008 blijken de aanmeldingslijsten, evenals voorgaande jaren, omvangrijker dan de onderzoekslijsten en de plaatsingslijsten.

Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Aantal leerlingen

Op 16 januari 2008 staan op de aanmeldingslijsten 3.118 leerlingen en op de onderzoekslijsten 1.829 leerlingen. De aanmeldings- en onderzoekslijsten gezamenlijk zijn licht gestegen ten opzichte van de voorgaande twee jaren (2006: 4.344, 2007: 4.884 en 2008: 4.947). Voornamelijk in cluster 1 en 3 is een toename van het aantal leerlingen op deze wachtlijsten te zien.

Wanneer naar de omvang van beide wachtlijsten afzonderlijk wordt gekeken, blijkt dat de omvang van de aanmeldingslijsten is afgenomen ten opzichte van 2007 en de omvang van de onderzoekslijsten toegenomen. Vooral in het vso zijn de onderzoekslijsten gestegen.

Wachttijd

Voor 62 procent van de 4.947 leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten is de verwachte duur van de indicatieprocedure aangegeven voor het schooljaar 2006-2007. Daarvan moet 45 procent van de leerlingen waarschijnlijk langer dan acht weken wachten, waarvan 655 leerlingen vermoedelijk langer dan twaalf weken.

29 rec's/cluster 1-instellingen hebben zicht op de wachttijd in het zogenaamde voortraject. Het betreft de termijn tussen de aanmelding en het moment dat de CvI de aanvraag in behandeling neemt. De gemiddelde wachttijd voor een leerling is 8,4 weken. De maximale wachttijd per rec is gemiddeld 24,2 weken.

Plaatsingslijsten

Aantal leerlingen

De totale omvang van de plaatsingslijsten is licht afgenomen ten opzichte van de voorgaande twee jaren.

Op 16 januari 2008 staan 919 leerlingen op de *plaatsingslijsten* voor in totaal 93 scholen. Daarvan wacht 63 procent op een plaats in het so en 37 procent

op een plaats in het vso. Dat betekent een lichte toename voor de plaatsingslijsten in het vso ten opzichte van de voorgaande twee jaren (2007: 31 procent, 2006: 33 procent).

Wachttijd

Van de 919 leerlingen staat 47 procent van de leerlingen langer dan drie maanden op de plaatsingslijst, waarvan 173 leerlingen langer dan een half jaar.

224 van de 331 scholen (68 procent) geven aan zicht te hebben op de wachttijden van de leerlingen op de plaatsingslijsten tijdens het schooljaar 2006-2007. De leerlingen wachtten gemiddeld 3,3 weken. De maximale wachttijd per rec is gemiddeld is 6,7 weken.

6.2 Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten

De drie meest genoemde oorzaken voor het ontstaan van plaatsingslijsten zijn:

1. De toenemende verzwaring van de (gedrags)problematiek van leerlingen (65 procent ^{2 5}). Deze oorzaak wordt door alle clusters vaker genoemd dan in 2007. Echter, cluster 2 en 3 geven dit vaker aan dan cluster 4;
2. Onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar (57 procent). Deze oorzaak wordt vaak genoemd door cluster 1, 3 en 4;
3. Toenemende druk op de plaatsingscapaciteit (53 procent). Deze oorzaak wordt door bijna driekwart van de cluster 4-scholen genoemd.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren worden huisvestingsproblemen dit jaar niet als één van de drie meest voornaamste oorzaken van plaatsingslijsten genoemd. Overigens betreft het nog wel 52 procent van de scholen, voornamelijk in cluster 4.

Meest genoemde maatregelen

De drie meest genoemde maatregelen voor het beperken of voorkomen van plaatsingslijsten zijn:

1. Aangemelde leerlingen kunnen het gehele schooljaar door geplaatst worden (92 procent);
2. Verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor (78 procent);
3. Samenwerken met andere instellingen om meer zicht op de toestroom van leerlingen te krijgen en om het voortraject te stroomlijnen (77 procent).

6.3 Verschillen tussen clusters

In cluster 1 zijn de wachtlijsten op de peildatum in 2008 enorm gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Het betreft echter twee instellingen,

^{2 5} Het gaat om 92 procent van de 283 scholen die maatregelen hebben genomen. De overige percentages in deze paragraaf zijn op dezelfde wijze berekend.

waarvan bij één instelling de meeste leerlingen wachten. Er worden verschillende oorzaken genoemd voor de plaatsingslijsten zoals verzwaring van de (gedrags)problematiek, onvoldoende zicht op nieuwe instroom door groei van so- en mg-leerlingen en stagnatie van de huidige groei door de budgetbesteding.

In cluster 2 is de totale omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten afgenomen, na een behoorlijke toename in 2007. De aanmeldingslijsten voor het vso zijn wel gestegen in dit cluster. Echter, 60 procent van de leerlingen staat op de onderzoekslijsten van één rec. De gemiddelde en maximale wachttijd in het voortraject zijn het langst in cluster 2. De plaatsingslijsten in cluster 2 zijn behoorlijk afgenomen (2007: 110 en 2008: 40 leerlingen).

In cluster 3 is het aantal leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten toegenomen met bijna 65 procent. De oorzaak is de stijging van de so-wachlijsten. De plaatsingslijsten zijn gedaald ten opzichte van de voorgaande vier jaren. Het aantal thuiszitters is behoorlijk afgenomen in cluster 3.

De meeste leerlingen staan op cluster 4-wachlijsten. In 2008 is het aantal leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten gedaald. De vso-onderzoekslijsten zijn wel behoorlijk toegenomen (2007: 339 en 2008: 633). De plaatsingslijsten zijn met ongeveer 10 procent gestegen. Vanaf 2006 zijn plaatsingslijsten vaker aan de orde in cluster 4 dan in cluster 3, zoals in 2004 en 2005 het geval was. Dat blijkt onder andere uit het gegeven dat de scholen met de meeste leerlingen op de plaatsingslijsten allen behoren tot cluster 4. Ook de gemiddelde wachttijd voor leerlingen op de plaatsingslijsten is met 6,9 weken het langst ten opzichte van de overige clusters. Bovendien is de maximale wachttijd per rec met gemiddeld 13,7 weken het langst in dit cluster.

Van de drie meest genoemde oorzaken voor plaatsingslijsten, noemen de scholen in cluster 4 onvoldoende zicht op nieuwe instroom en de toenemende druk op de plaatsingscapaciteit aanzienlijk vaker dan de scholen van de andere clusters. Ook zijn huisvestingsproblemen het meest aan de orde in cluster 4. De toename van (gedrags)problemen wordt vaker genoemd in cluster 2 en 3.

6.4 Thuiszitters

Volgens opgave van de scholen zijn er op 16 januari 2008 in totaal 97 thuiszitters. Het betreft een stijging ten opzichte van 2007 (88 thuiszitters) en 2005 (94 thuiszitters), maar is nog steeds een daling ten opzichte van 2006 (119 thuiszitters) en 2004 (186 thuiszitters). De stijging in 2008 is volledig toe te schrijven aan de toename van het aantal thuiszitters dat niet op een wachtlijst staat. Dit jaar gaat het om 61 leerlingen. Het aantal thuiszitters op wachtlijsten (36 leerlingen) is afgenomen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Het aantal 'zmolkers' – leerlingen met ernstige externaliserende gedragsproblemen én een verstandelijke beperking – is behoorlijk gestegen (2004: 30 procent, 2005: 14 procent, 2006: 22 procent, 2007: 28 procent en 2008: 46 procent).

De school van herkomst is bij het grootste deel van de thuiszitters een vso-school. Op de peildatum in 2008 zaten 31 leerlingen tussen drie en zes maanden thuis. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2007 (veertien leerlingen). Van 26 procent van de leerlingen is het onbekend hoe lang zij thuis zitten. Voor 75 procent van de leerlingen is het onbekend wanneer de schoolloopbaan voortgezet kan worden.

6.5 Slotconclusie

De omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is licht gestegen. Dat wordt veroorzaakt door een toename van de vso-onderzoekslijsten. De so-plaatsingslijsten zijn licht afgenomen. De plaatsingslijsten voor het vso zijn echter enigszins toegenomen. Ook het aantal thuiszitters dat niet op een wachtlijst staat, is gestegen.

7 Beschouwing

7.1 Wachttijden

Opnieuw zijn de aanmeldings- en onderzoekslijsten in omvang toegenomen. Het betreft een lichte stijging, maar op deze wachtlijsten staat een groot aantal leerlingen. Positief is dat bijna driekwart van de rec's/cluster 1-instellingen aangeeft zicht te hebben op de wachttijden in het voortraject. Dit houdt echter ook in dat een kwart geen gegevens over de wachttijden bijhoudt. De inspectie acht van belang dat rec's/cluster 1-instellingen zicht hebben op de wachttijden van leerlingen, zodat adequaat op ontwikkelingen kan worden gereageerd. Zo kunnen maatregelen getroffen worden wanneer leerlingen (structureel) te lang moeten wachten.

Tevens wijst de inspectie op het belang van het hanteren van de termijnen uit de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB, artikel 4.13, lid 1 en 2). Een besluit dient in principe binnen acht weken afgegeven te worden. In het geval van een indicatiebesluit, start de termijn bij de aanvraag voor indicatiestelling en eindigt deze bij het afgeven van een indicatiebesluit. Deze termijn is voor veel leerlingen aanzienlijk langer. Bijna de helft van de leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten wacht waarschijnlijk minimaal 16,4 weken op een besluit. Dat is gebaseerd op de gegevens van de rec's/cluster 1-instellingen. Zij geven aan dat de aanvraag tot en met de completering van het dossier, gemiddeld 8,4 weken is.

In cluster 2 en 4 is de gemiddelde wachttijd zelfs respectievelijk 15 en 9,6 weken. Daarna beoordeelt de commissie voor de indicatiestelling (CvI) het dossier om een besluit te nemen over het toekennen van een beschikking. Daarop wacht 45 procent van de leerlingen langer dan acht weken. Dit acht de inspectie zorgelijk.

26 rec's/cluster 1-instellingen noemen belemmeringen tijdens de aanmeldingsprocedure. Daarvan noemt 96 procent^{2 6} dat wachttijden ontstaan door ontbrekende documenten, zoals medisch onderzoek en onderwijskundige rapportages. 23 procent noemt de wachttijden op een solide onderbouwing. Ook stuit 23 procent op ontbrekende handtekeningen. 15 procent geeft aan dat de belemmeringen liggen in de stagnatie van aanmelding door onvolledige aanmeldingsformulieren en twijfel over het doorzetten van de aanvraag. Tot slot noemt 8 procent dat het personeelstekort belemmerend werkt om de aanmeldingsprocedure voortvarend af te handelen.

7.2 Oorzaken ontstaan plaatsingslijsten

^{2 6} Omdat verschillende rec's meerdere belemmeringen noemen, komt het opgetelde percentage van de verschillende belemmeringen uit op meer dan 100 procent.

Dit jaar wordt ten opzichte van 2007 door alle clusters aanzienlijk vaker genoemd dat de verzwaring van de (gedrags)problematiek een oorzaak vormt voor het ontstaan van plaatsingslijsten. Mogelijk is dat het gevolg van de verdichting van de leerlingenproblematiek op de (speciale) basisscholen (Meijer, 2004), doordat meer leerlingen worden aangemeld voor het (v)so. Overigens is deze oorzaak ook in 2006 door veel scholen genoemd. Echter, in cluster 1 en 2 is het dit jaar aanzienlijk vaker aan de orde dan in 2006.

Daarnaast noemen scholen als vaak voorkomende oorzaak dat er onvoldoende zicht is op de toestroom van nieuwe leerlingen. Het is mogelijk dat in het (v)so nog weinig kengetallen worden verzameld om te sturen op ontwikkelingen. Dat wordt onderstreept door het ontbreken van zicht op de wachttijden bij een kwart van de rec's, zoals eerder genoemd. Mogelijk zal de komende jaren het zicht op de toestroom bevorderd worden door de ontwikkelingen in het kader van het project Passend onderwijs. Wanneer de samenwerking tussen verschillende partijen toeneemt, ontstaat er waarschijnlijk ook beter zicht op de toestroom van nieuwe (v)so-leerlingen.

7.3 Cluster 1 en 4

Opvallend is de toename van de wachtlijsten in cluster 1. Vorig jaar stelde de inspectie in het wachtlijstrapport nog dat in dit cluster geen problemen te verwachten waren. Het tegengestelde blijkt dit jaar. Overigens is een nuancering op zijn plaats, aangezien het om twee cluster 1-instellingen gaat. Positief is dat zij de oorzaken voor de stijging kunnen benoemen. Nadere analyse toont dat het merendeel van de leerlingen op de onderzoekslijst binnen acht weken na de completering van het dossier een besluit ontvangt. Daarnaast zijn alle leerlingen van de plaatsingslijsten vermoedelijk voor eind maart 2008 geplaatst.

In cluster 4 constateerde de inspectie een behoorlijke toename van het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten in 2006 en een behoorlijke afname in 2007. Dit jaar gaat het om een stijging van 10 procent ten opzichte van het aantal leerlingen dat vorig jaar op de plaatsingslijsten stond. Ten opzichte van de overige clusters, wachten in cluster 4 verreweg de meeste leerlingen op een plaats op een (v)so-school. Ook was de gemiddelde wachttijd in het schooljaar 2006-2007 het langst in dit cluster. De inspectie acht alertheid gewenst.

7.4 Thuiszitters

Uit onderhavig rapport blijkt dat het aantal thuiszitters in 2008 is gestegen. Aangezien het totaal aantal thuiszitters waarschijnlijk hoger is, is het moeilijk om te bepalen of dit jaar een groter deel van alle thuiszitters is doorgegeven of dat het totaal aantal thuiszitters daadwerkelijk is toegenomen. Het vermoeden van het hogere aantal thuiszitters wordt bevestigd door onderzoek van Van Batenburg, Docter & Mulder (2006). Daaruit blijkt dat jaarlijks ongeveer 250 tot 500 leerlingen thuiszitter worden door wachtlijsten in het speciaal onderwijs.

De constatering dat het aantal thuiszitters dat niet op een wachtlijst staat is toegenomen, komt overeen met de bevindingen van Kwant (2008). In het betreffende eindverslag van het project Herstart III – dat tot doel heeft thuiszitters hun onderwijsloopbaan te laten vervolgen – wordt een toename van het aantal deelnemers (thuiszitters) met geen of een negatief indicatiebesluit geconstateerd. Uit onderzoek van Van Batenburg et al (2006) blijkt het plaatsen van deze leerlingen, volgens leerplichtambtenaren, zeer moeizaam te verlopen. Het gevolg is een toename van het aantal thuiszitters (dat niet op een wachtlijst staat).

Daarnaast stelt Kwant (2008) dat thuiszitters na de teldatum van 16 januari moeizaam te (her)plaatsen zijn. De laatste maanden van het schooljaar is dat vrijwel onmogelijk. Uit dit wachtlijstonderzoek blijkt dat voor 75 procent van de thuiszitters niet kan worden aangegeven wanneer zij geplaatst worden.

Bovendien blijkt uit dit wachtlijstonderzoek dat voor ruim een kwart van de leerlingen niet kan worden vermeld wat de wachttijd op het moment van de peildatum is. Kwant geeft de aanbeveling om een digitaal administratiesysteem verplicht te stellen voor alle scholen en rec's, om de administratie van leerlingen strakker en adequater te regelen. De inspectie acht het van belang dat scholen en rec's hier beter zicht op krijgen.

De inspectie acht bovenstaande constatering zorgelijk. Overigens tracht de inspectie op verschillende wijzen zicht te houden op het aantal thuiszitters. Bij het toezicht op de rec's wordt specifiek gevraagd naar het beleid omtrent thuiszitters. Daarbij worden de rec's gewezen op de bestuurlijke verantwoordelijkheid tot het bieden van onderwijs aan de leerlingen die daar krachtens een positieve beschikking recht op hebben. De inspectie wijst daarbij tevens op de kwetsbare positie van ouders, in het bijzonder op het recht op onderwijs bij een eenmaal afgegeven positieve beschikking. In dat kader besteedt de inspectie bij het bezoek aan de rec's aandacht aan de plaatsingsproblematiek bij leerlingen die op een plaatsingslijst staan. Ook hierbij wijst de inspectie met nadruk op de inspanningsverplichting van het bevoegd gezag voor het verzorgen van passend onderwijs bij geïndiceerde leerlingen. Bovendien participeert de inspectie in de werkgroep met vertegenwoordigers van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de WEC-raad, de ACTB en leerplichtambtenaren. Doel is het in beeld brengen van de problematiek van de thuiszitters. Tevens wordt gewerkt aan een uniforme registratiemethodiek voor de gegevensuitwisseling tussen scholen en leerplichtambtenaren.

7.5 Toezicht op de regionale expertisecentra

Op basis van twee proefonderzoeken in november 2007 is de inspectie gestart met het toezicht op de rec's, inclusief de indicatiestelling. Vanaf 1 januari 2008 valt het toezicht op de indicatiestelling onder de verantwoording van de Inspectie van het Onderwijs. Momenteel wordt de kwaliteit van alle rec's en Cvl's onderzocht.

Door het beter in verband brengen van de gegevens ontstaat een scherper oordeel over de kwaliteit van de rec's. Daarbij speelt naast de kwaliteit van het management ook de werkwijze van de Cvl een belangrijke rol. Bij dit onderzoek

worden ook gegevens uit dit wachtlijstonderzoek betrokken. De rapportage is voorzien in het eerste kwartaal van 2009.

7.6 Interpretatie wachtlijsten en opmerkelijke situaties

De inspectie heeft telefonisch contact opgenomen met rec's en scholen wanneer vragenlijsten niet volledig of niet consistent waren beantwoord. Uit diverse opmerkingen of antwoorden bleek dat bepaalde groepen leerlingen niet worden meegeteld voor de plaatsingslijsten, terwijl dat wel zou moeten volgens de vermelde definitie.

Zo blijken leerlingen met wier ouders is bepaald dat zij later worden geplaatst, niet altijd te worden meegeteld met het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten. Ook is het voorgekomen dat scholen de ouders adviseren om leerlingen met een beschikking (pas) vlak voor de zomervakantie officieel aan te melden, zodat ze in het nieuwe schooljaar geplaatst kunnen worden. Dat gold ook voor leerlingen die al maanden een beschikking hadden. Deze leerlingen staan dan niet op een plaatsingslijst van de school.

Daarnaast worden leerlingen met een beschikking die 'gelijk' geplaatst worden na aanmelding, niet meegerekend. Echter, dit gelijk plaatsen houdt vrijwel nooit in dat een leerling met een beschikking de volgende dag in de (v)so-klas zit. De voorbereiding duurt vaak enkele weken. Scholen noemen tijd nodig te hebben voor het bespreken van de leerlingen in de commissie van begeleiding. De inhoud van de begeleiding moet worden bepaald en de faciliteiten (zoals aanpassingen aan meubilair, specifieke verzorging) en leerlingenvervoer moeten vaak geregeld worden. Soms moeten leerlingen wachten omdat de informatie uit het dossier of de verslaglegging nog niet beschikbaar is voor de school.

Daarnaast blijken sommige (v)so-scholen instroomdata te hanteren (bijvoorbeeld: in januari en na de zomervakantie). Een enkele school houdt de instroomdata uit de Wet op het primair onderwijs (WPO) aan, bedoeld voor de speciale basisscholen. Ook bij de vraag naar zicht op de wachttijden is door enkele scholen genoemd dat deze niet worden geregistreerd, omdat vaste instroommomenten gehanteerd worden. Het hanteren van instroomdata is niet conform de Wet op de expertisecentra (WEC).

LITERATUUR

BAC (2007). *Verslag werkzaamheden bezwaar advies commissie over de periode van 01-08 2006 t/m 31-07-2007*. Utrecht: BAC.

Batenburg, Th. A. van, Docter, N. S., Mulder, B. F. (2006). *Leerplichtige leerlingen zonder onderwijs*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, GION.

CFI (2007). *Leerlingenaantallen in het speciaal en voorgezet speciaal onderwijs op 1 oktober 2007*. Zoetermeer: CFI.

Inspectie van het Onderwijs (2008b). *Wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs. Peildatum 1 oktober 2007*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2007). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2007*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2006). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2006*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2005). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2005*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2004). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2004*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Kwant, D. (2008). *Ze leren weer! De herstart van thuiszitters*. Eindverslag van het derde projectjaar herstart. Utrecht: WEC-raad.

Lomwel, A.G.C., van (2006). *Kwantitatieve ontwikkelingen deelname Speciaal Onderwijs*. Notitie. Tilburg: CentERdata.

Meijer, C.J.W. (2004). *Managementsamenvatting*. WSNS Welbeschouwd. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2005). *Invoering LGF in de BVE-sector. Brief van de staatssecretaris aan de voorzitter van de Tweede Kamer*. Dd. 13 april 2005 met het kenmerk: BVE/BDenI/2005/11689.

Studulski, F., Blanken, M. den, Hoogeveen, K. & Vegt, A.L. van der (2005). *Van structuur naar cultuur. Organisatie en functioneren van de Regionale Expertisecentra*. Utrecht: Sardes.

Tweede Kamer der Staten Generaal (2003). *Wet op de Expertisecentra (WEC)*. 's-Gravenhage: Sdu uitgevers.

Bijlage I

Overzicht wachtlijsten 2004-2007

Deze bijlage toont een overzicht van de omvang van de wachtlijsten van 2004 tot en met 2008. Tabel Ia toont de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten. Ter specificering is vanaf 2007 de omvang van de beide wachtlijsten afzonderlijk vermeld. Tabel Ib toont op de volgende pagina de omvang van de plaatsingslijsten.

Tabel Ia Omvang van de aanmeldingslijsten en onderzoekslijsten op 16 januari in 2004 t/m 2008

		Aanmeldings- en onderzoekslijsten								
Instellingen voor:		2004 ²⁷	2005	2006	2007			2008		
					A/O*	A*	O*	A/O	A	O
Cluster 1	so**	3	2 ²⁸	5	3	2 ²⁹	1	33	2 ³⁰	31 ³¹
	vso	0	0	1	0	0	0	3	0	3
Cluster 2	so	889	1.031	1.114	1.376	1.24 _{3³²}	133 ³³	1314	1143 ₃₄	171 ³⁵
	vso	0	138	70	98	78	20	135	122	13
Cluster 3	so	1.264	1.126	569	438	277 ₃₆	161 ³⁷	756	387 ₃₈	369 ³⁹
	vso	0	417	95	186	124	62	270	179	91
Cluster 4	so	1.138	1.184	1.642	1.710	1.089	621	1233	715	518
	vso	0	1.206	848	1.073	734	339	1203	570	633
<i>subtotalen</i>					<i>zie totaal</i>	3.547	1.337	<i>zie totaal</i>	3.118	1.829
Totaal	(v)so	3.294	5.104	4.344	4.884			4.947		

* A = omvang aanmeldingslijsten; O = omvang onderzoekslijsten; A/O = totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten. * so = speciaal onderwijs; vso = voortgezet speciaal onderwijs.

- ²⁷ Dit zijn totalen voor cluster 2 tot en met 4. Onderverdeling naar so/vso is niet goed mogelijk
²⁸ Waarvan 2 meervoudig gehandicapte (mg) leerlingen
²⁹ Betreft allen mg-leerlingen
³⁰ Betreft allen mg-leerlingen
³¹ Waarvan 8 mg-leerlingen
³² Waarvan 765 esm-leerlingen en 45 mg-leerlingen
³³ Waarvan 96 esm-leerlingen en 3 mg-leerlingen
³⁴ Waarvan 7 mg-leerlingen en 720 esm-leerlingen
³⁵ Waarvan 5 mg-leerlingen en 162 esm-leerlingen
³⁶ Waarvan 46 mg-leerlingen
³⁷ Waarvan 22 mg-leerlingen
³⁸ Waarvan 20 mg-leerlingen
³⁹ Waarvan 22 mg-leerlingen

Tabel Ib Omvang van de plaatsingslijsten op 16 januari in 2004 t/m 2008

Instellingen voor:		2004	2005	2006	2007	2008
Cluster 1	so	1 ^{4 0}	0	0	0	8 ^{4 1}
	vso	0	0	0	0	1
Cluster 2	so	49	47	14	110 _{4 2}	40 ^{4 3}
	vso	2	0	0	0	0
Cluster 3	so	178	137	133	131 _{4 4}	66 ^{4 5}
	vso	42	40	25	44	38
Cluster 4	so	224	276	716	436	462
	vso	108	327	414	255	304
Totaal	(v)so	604	827	1.302	976	919

^{4 0} Betreft een meervoudig gehandicapte leerling (mg)

^{4 1} Waarvan vijf mg-leerlingen

^{4 2} Waarvan zeven esm-leerlingen en twee mg-leerlingen

^{4 3} Waarvan 27 esm-leerlingen

^{4 4} Waarvan veertien mg-leerlingen

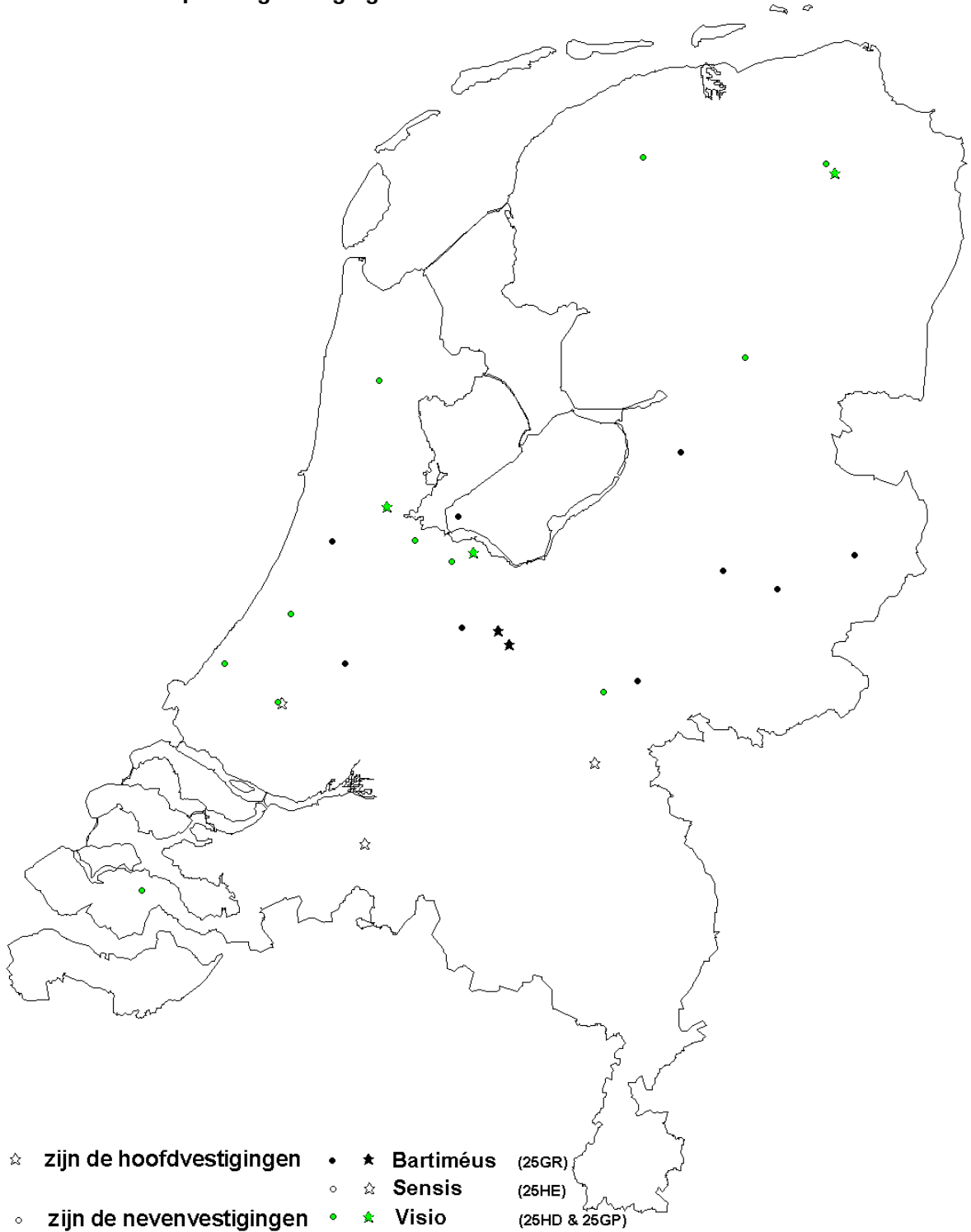
^{4 5} Waarvan drie mg-leerlingen

BIJLAGE II

GEOGRAFISCHE SPREIDING CLUSTER 1-INSTELLINGEN EN REC'S

Deze bijlage toont de geografische spreiding van de rec's met de bijbehorende scholen en locaties ('nevenvestigingen') van de clusters 2, 3 en 4 (Van Lomwel, 2006). Ook is per rec het totaal aantal leerlingen van de tot het rec behorende scholen vermeld. Cluster 1 kent geen rec's . Voor de volledigheid zijn voor dit cluster de drie instellingen met bijbehorende instellingen opgenomen (Cfi, 2007).

Cluster 1
Spreiding vestigingen

**Cluster 2
Spreiding vestigingen**

★ zijn de hoofdvestigingen

• zijn de nevenvestigingen

Rec	Naam	lin* so	lin vso	Totaal aantal lin
2-1	Noord Nederland Effatha Guyot	888	176	1.064
2-2(/2-4)	Holland-Flevoland	1.923	627	2.550
2-6	ZeON	2.463	680	3.143
2-8	Midden Zuid- West Nederland	1.740	567	2.307

* 'lin' staat voor leerlingen

Cluster 3
Spreading vestigingen

Rec	Naam	ln. so	ln. vso	Totaal aantal ln.
3-1	Noordoost Nederland	937	456	1.393
3-2	Fryslan/ De vier Provinciën	2.049	763	2.812
3-4	Oostmarke	760	623	1.383
3-5	Groot Gelre	1.371	975	2.346
3-6	REaCtys Midden Nederland	1.391	852	2.243
3-7	Noord Holland-Noord	2.155	1.673	3.828
3-9	Zuid Holland-Noord	494	283	777
3-10	Zuid Holland-Midden	870	794	1.664

Rec	Naam	ln. so	ln. vso	Totaal aantal ln.
3-12	Zuid Holland-Zuid	1.633	1.152	2.785
3-13	Zeeland	391	171	562
3-16	Rivierenland	613	628	1.241
3-17	Brabant Noordoost	631	466	1.097
3-18	Zuidoost Brabant	744	698	1.442
3-19	Midden Brabant	726	498	1.224
3-22	West Brabant	990	262	1.252
3-23	Limburg	975	637	1.612

Cluster 4
Spreiding vestigingen

Rec	Naam	ln. so	ln. vso	Totaal aantal ln.
4-1	RENN4	920	1.224	2.144
4-3	Oost Nederland	1.755	3.416	5.171
4-4	't Gooi-Utrecht-West Veluwe	880	1.888	2.768
4-5	Noord Holland	468	802	1.270
4-6	Boven Amstel/Amsterdam	786	896	1.682
4-9	Rijndrecht	2.183	656	2.839
4-10	West Brabant-Zeeland	733	762	1.495

Rec	Naam	ln. so	ln. vso	Totaal aantal ln.
3-19/ 4-11	Midden Brabant	726	498	1.224
4-13	Vierland	1.334	1.441	2.775
4-16	Zuid Limburg	552	689	1.241
4-17	DiRECT	606	471	1.077
4-18	Oost-Noord Brabant	747	1.323	2.070
4-19	West	929	825	1.754
4-20	Flevoland	235	544	779

BIJLAGE III

OORZAKEN VOOR PLAATSINGSLIJSTEN PER CLUSTER

Deze bijlage toont de oorzaken voor de plaatsingslijsten op basis van de opgave van de scholen. De 93 scholen met een plaatsingslijst hebben één of meerdere oorzaken genoemd. Achter iedere oorzaak is per cluster het aantal scholen aangegeven dat de oorzaak bevestigd heeft. Bij subvraag 'f' bestaat de mogelijkheid voor het geven van meerdere antwoorden.

Tabel III Oorzaken voor de plaatsingslijsten op 16 januari 2008

De plaatsingsproblematiek wordt (mede) veroorzaakt:	Onderverdeling naar clusters			
	1 (n = 2)	2 (n = 6)	3 (n = 33)	4 (n = 52)
a. doordat de school een maximale groepsgrootte hanteert gelijk aan of kleiner dan de N-factor	1	2	11	23
b. doordat de inzet van (extra) middelen voor management en professionalisering ten koste gaat van het aantal te plaatsen leerlingen	-	-	4	2
c. doordat de school met huisvestingsproblemen kampt (tekort aan lokalen)	-	3	12	33
d. doordat de school kampt met een lerarentekort (nauwelijks/geen vervangers bij ziekte, openstaande vacatures voor groeps- en/of vakleraren)	-	1	3	25
e. doordat de huidige groeiregeling de instroom blokkeert van leerlingen vanaf de plaatsingslijst	-	1	7	17
f. doordat de plaatsingscapaciteit van uw school kleiner is dan de instroom van doorstromers/uitvallers uit:		1	10	38
Aantal scholen dat de volgende onderdelen van subvraag f heeft bevestigd				
peuterspeelzaal	-	-	3	6
medisch kinderdagverblijf (MKD)	-	1	5	17
het basisonderwijs (BaO)	-	1	9	25
het speciaal basisonderwijs (SBO)	-	1	4	25
het voortgezet onderwijs (vo)	-	-	3	20
het leerwegondersteunend onderwijs (LWOO)	-	-	3	17
het praktijkonderwijs (PrO)	-	-	4	15
andere vormen van speciaal onderwijs (so)	-	1	6	18
andere vormen van voortgezet speciaal onderwijs (vsO)	-	-	5	13
g. doordat de school te maken heeft met een toenemende verzwaring van de problemen van de leerlingen (bijvoorbeeld toename van zeer ernstige gedragsproblemen)	1	4	22	33
h. doordat de school gekoppeld is aan een (semi-)residentiële instelling (kinder- en jeugdbeschermingsinstelling, instelling voor (geestelijke) gezondheidszorg) en de plaatsingslijst van die instelling automatisch leidt tot een plaatsingslijst bij de school	-	1	6	28
i. doordat de instroom van internaatleerlingen leidt tot plaatsingslijsten voor externe leerlingen	1	-	2	19

j. doordat de school onvoldoende zicht heeft op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar	1	1	17	34
---	---	---	----	----